DANIŞTAY KARARLARI IŞIĞINDA KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU'NA BAŞVURUNUN İDARİ YARGIDA DAVA AÇMA SÜRELERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ(*)

Dr. Öğr. Üyesi Ezgi AVCIOĞLU AKSOY(**)

ÖZET

Bu çalışma, Kamu Denetçiliği Kurumu'na başvurunun, idari yargıda dava açma süreleri üzerindeki etkisini 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu ve Danıştay kararları çerçevesinde incelemektedir. İdari yargıda dava açma süreleri hak düşürücü nitelikte olup bu sürelerin geçirilmesi, davanın esasına girilmeden reddine yol açmaktadır. 6328 sayılı Kanun'un 17. maddesiyle Kamu Denetçiliği Kurumu'na yapılan başvurunun dava açma süresini durduracağı hüküm altına alınmış, böylece kişilerin hem kamu denetçisine hem de yargıya başvuru haklarını etkin biçimde kullanabilmeleri hedeflenmiştir. Ancak bu durdurma etkisinin doğabilmesi için başvurunun, dava açma süresi sona ermeden ve gerekli idari başvuru yolları tüketildikten sonra yapılması gerekmektedir.

Çalışmada, dava açma süresinin durması 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun m. 10, 11., 13. hükümlerine göre yapılan başvurular açısından ayrı ayrı ele alınmıştır. Yeniden işlemeye başlayacağı durumlar ise ret kararı, tavsiye kararına uyulmaması, dostane çözüm ve karar verilmesine yer olmadığına yönelik kararı gibi ihtimaller üzerinden açıklanmış, Danıştay kararları ışığında uygulamadaki belirsizlikler değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Ombudsman Denetimi, Kamu Denetçiliği Kurumu, Dava Açma Süresi, Dava Açma Sürenin Durması, İdari Yargı.

(*) **DOI:** 10.33432/ybuhukuk.1763478 - **Geliş Tarihi:** 17.11.2025 - **Kabul Tarihi:** 12.08.2025.

(**) Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Manisa - Türkiye,
E-posta: ezgiavcioglu@hotmail.com; Orcid: 0000-0001-6650-2685.

THE EFFECT OF APPLICATION TO THE OMBUDSMAN INSTITUTION ON TIME LIMITS FOR LITIGATION IN ADMINISTRATIVE JURISDICTION IN THE LIGHT OF THE COUNCIL OF STATE DECISIONS

ABSTRACT

This study examines the impact of applications made to the Ombudsman Institution on the time limits for filing lawsuits in administrative jurisdiction, within the framework of Law No. 6328 on Ombudsman Institution and decisions of the Council of State. In administrative judiciary, time limits for filing lawsuits are of a forfeiture nature, and missing these deadlines results in dismissal of the case without examining its merits. Article 17 of Law No. 6328 stipulates that an application to the Ombudsman Institution suspends the time limit for filing a lawsuit. This provision aims to ensure that individuals can effectively exercise their right to apply both to the ombudsman and the judiciary. However, for this to occur, the application must be made before the expiration of the time limit and after exhausting the necessary administrative remedies.

The study analyzes the suspension of time limits in light of applications made under Articles 10, 11, and 13 of the Administrative Jurisdiction Procedure Law No 2577, and explains the resumption of the time period in cases such as rejection decisions, non-compliance with recommendations, friendly settlements, or decisions of non-jurisdiction. The interpretations of these situations in Council of State rulings are also evaluated.

Keywords

Ombudsman Audit, Ombudsman Institution, Time Limit for Litigation, Suspension of Time Limit of Litigation, Administrative Jurisdiction.

EXTENDED ABSTRACT

This study examines the impact of applications to the Ombudsman Institution on the time limits for filing lawsuits in administrative jurisdiction, within the framework of Law No. 6328 on the Ombudsman Institution and decisions of the Council of State. The analysis focuses on how the Ombudsman Institution, established as a constitutional institution following the 2010 constitutional amendment and institutionalized in 2012, interacts with administrative judicial processes, particularly concerning the critical issue of time limits for litigation. These time limits are forfeiture in nature, meaning that failure to file a lawsuit within the prescribed period results in the dismissal of the case without consideration of its merits, significantly affecting individuals' right to seek legal redress.

Under Article 17 of Law No. 6328, an application to the Ombudsman Institution suspends the time limit for filing a lawsuit in administrative courts, provided the application is made before the expiration of the litigation period and after exhausting mandatory administrative remedies. This provision aims to enable individuals to utilize both the Ombudsman Institution and judicial avenues effectively without risking the loss of their right to litigation due to time constraints. The study evaluates the conditions under which this suspensive effect applies and the legal consequences of various outcomes of Ombudsman applications, such as rejection, non-compliance with recommendations, friendly settlements, or decisions of non-jurisdiction.

The analysis is structured around the provisions of the Administrative Jurisdiction Procedure Law No. 2577, particularly Articles 10, 11 and 13, which govern different types of administrative applications. For instance, applications under Article 10, which involve requests for administrative action where no prior action exists, do not require further administrative recourse before applying to the Ombudsman. In contrast, applications under Articles 11, which involve requests to amend or revoke existing administrative actions, necessitate prior administrative applications to suspend the litigation time limit. Similarly, Article 13 applications, addressing damages from administrative actions, require filing within one year of learning of the action or within five years of the action itself. The study clarifies that failure to adhere to these timeframes results in the loss of the right to sue, and subsequent Ombudsman applications do not revive expired time limits.

The study further explores the resumption of the litigation time limit based on the type of decision issued by the Ombudsman Institution. According to Article 21 of Law No. 6328, the time limit resumes upon the notification of a reasoned rejection decision, non-compliance with a recommendation within 30 days, a friendly settlement, a decision of non-jurisdiction, or the expiration of a six-month period if the Ombudsman fails to conclude its review. The requirement for reasoned decisions is highlighted as crucial, as non-reasoned rejections may not trigger the resumption of the time limit, aligning with principles of legal certainty. Additionally, the study notes that the Ombudsman Institution is obligated to inform applicants about remaining litigation time limits, a safeguard rooted in Article 40 of the Turkish Constitution, which mandates clear guidance on legal remedies.

The Council of State's rulings provide critical insights into practical applications. For instance, the study references cases where the Council has ruled that an Ombudsman application made after the litigation period does not revive the time limit, emphasizing the importance of timely filing. Furthermore, it addresses scenarios involving urgent judicial procedures (under Articles 20/A and 20/B of İYUK), where mandatory administrative applications are not required, suggesting that Ombudsman applications in such cases should also suspend time limits without prior administrative recourse to prevent the loss of judicial rights.

The study also examines the contentious issue of whether a second Ombudsman application can suspend the litigation time limit. While Article 17(3)(c) of Law No. 6328 generally prohibits re-examination of identical complaints, the Council of State has ruled that a second application addressing deficiencies in the initial one can suspend the time limit, provided it is accepted for review. This interpretation enhances the accessibility of the Ombudsman mechanism but underscores the need to prevent abuse of the process.

In conclusion, the study underscores the Ombudsman Institution's role as a complementary mechanism to judicial review, reducing the judiciary's workload while enhancing individuals' access to justice. However, its effectiveness depends on transparent, timely, and predictable processes. The requirement to exhaust administrative remedies before applying to the Ombudsman is critiqued as a potential barrier to access, suggesting a need for legislative refinement to ensure the institution's role as an efficient alternative dispute resolution mechanism. The Council of State's jurisprudence provides clarity but also highlights areas of ambiguity, necessitating further legal precision to safeguard the right to seek redress.

GİRİŞ

Modern hukuk devletlerinde idarenin hukuka uygunluğunun denetimi, yalnızca klasik yargısal yollarla değil, alternatif ve tamamlayıcı denetim mekanizmalarıyla da sağlanmaktadır. Bu bağlamda Türkiye'de 2010 Anayasa değişikliği ile anayasal bir kurum haline gelen Kamu Denetçiliği Kurumu, kişilerin idareye karşı olan şikâyetlerini inceleyen ve dostane çözüm önerileriyle idari işleyişin hukuka uygunluğunu artırmayı hedefleyen önemli bir denetim aracıdır. Kamu Denetçiliği Kurumu'nun şikâyetleri, bağlayıcı kararlarla değil, tavsiye kararlarıyla çözmeye çalışması, bu kurumu klasik yargı yollarından ayıran temel bir özelliktir. Ancak, Kamu Denetçiliği Kurumu'na başvurunun idari yargı süreciyle olan ilişkisi, özellikle dava açma süreleri bakımından bazı önemli hukuki tartışmaları da beraberinde getirmektedir.

İdari yargılama usulünde dava açma süreleri, hak düşürücü süreler olarak nitelendirilmekte ve bu sürelerin kaçırılması davanın esasına girilmeden reddine yol açmaktadır. Bu durum, hak arama hürriyetinin etkin bir şekilde kullanılması açısından ciddi sonuçlar doğurabilmektedir. Bu bağlamda, Kamu Denetçiliği Kurumu'na yapılan başvurunun dava açma süresine etkisi; kişilerin hem kamu denetçisine başvurma hakkından hem de idari yargıya başvurma hakkından etkin biçimde yararlanabilmesi bakımından özel önem taşımaktadır.

Bu çalışmada, Danıştay kararları ışığında Kamu Denetçiliği Kurumu'na başvurunun dava açma süresini hangi şartlarla ve ne şekilde durdurduğu ve bu etkinin doğurduğu hukuki sonuçlar ele alınmaktadır. Ayrıca, Kamu Denetçiliği Kurumu'nun kararlarının dava açma süresini yeniden başlatma bakımından etkileri incelenerek, bu süreçte karşılaşılabilecek hukuki sorunlara ve çözüm önerilerine yer verilmektedir.

I. GENEL OLARAK İDARİ YARGIDA DAVA AÇMA SÜRELERİ VE DAVA AÇMA SÜRESİNİN DURMASI

A. İDARİ YARGIDA DAVA AÇMA SÜRESİNİN NİTELİĞİ VE YASAL DÜZENLEMESİ

Hak arama özgürlüğü, temel anayasal haklardan biridir. Mahkemeye erişim hakkı ise hak arama özgürlüğünün ana unsurlarından birini oluşturur. Ancak mahkemeye erişim hakkı sınırsız olmayıp, belirli usulî sınırlar çerçevesinde kullanılmak-

tadır. Mahkemeye erişim hakkının kullanımının sürelere tabi olması söz konusu usulî sınırlardandır. 1982 Anayasası'nın 142/1 ve 13. hükümleri uyarınca yargılama usulleri içerisinde yer alan mahkemeye erişime yönelik süre sınırları kanunla düzenlenmelidir. Bu kapsamda idari yargıda dava açma süreleri ve bu sürelerin tabi olacakları esaslar 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu[1](İYUK) ile belirlenmiştir.

İdari yargılama usulünde dava açma süreleri düzenlenirken kişi ile idare arasında denge kurulmaya çalışılmıştır. Kişilerin mahkemeye erişim hakkı korunurken, idarenin de sürekli olarak dava tehdidi altında bulunmasını önlemek amacıyla idari yargıda idari davaların açılması belirli sürelere bağlanmıştır[2]. İdari yargıda davanın süresinde açılıp açılmadığı 2577 sayılı Kanun'un 14. maddesinin 3. fıkrasının (e) bendi kapsamında ilk inceleme aşamasında hâkim tarafından re'sen incelenir. Söz konusu inceleme neticesinde davanın süresinde açılmadığının tespit edilmesi halinde İYUK'un 15. maddesinin 1. fıkrasının (b) bendi uyarınca davanın reddine karar verilir. Davanın süreaşımından reddine karar verilmesi halinde aynı dava tekrar açılamaz. Ancak davanın süreaşımından reddi nihai bir karar olması nedeniyle bu karara karşı kanun yoluna gidilebilmesi mümkündür (İYUK, m. 15/4). Davanın süresinde açılmadığı hususunun ilk incelemeden sonra tespit edilmesi halinde de davanın her safhasında davanın reddine karar verilmesi gerekmektedir (İYUK m. 14/6).

İdari yargıda dava açma süresinin niteliği üzerine öğretide kabul edilen ağırlıklı görüş bu sürenin "*hak düşürücü süre*" niteliğinde olduğudur[3]. Ancak

---

1 RG, 20.01.1982, S. 17580.

2 **Gözübüyük, A. Şeref** (1969) "İdari Yargıda Dava Açma Süresi", Amme İdaresi Dergisi, C. 2, S. 4, ss. 3-20, s. 3; **Gözübüyük, A. Şeref** (2016) Yönetsel Yargı, 35. Bası, Ankara, Turhan Kitabevi, s. 402; **Akıncı, Müslüm** (2008) İdari Yargıda Adil Yargılanma Hakkı, 1. Baskı, Ankara, Turhan Kitabevi, s. 177; **Çağlayan, Ramazan** (2015) İdari Yargılama Hukuku, 7. Baskı, Ankara, Seçkin Kitabevi, s. 276; **Derdiman, Cengiz** (2012) İdarî Yargının Genel Esasları, 1. Baskı, Ankara, Aktüel Yayınları, s. 121; **Sancar, Mithat** (1990) "İdari Yargılama Usulü Kanununun 10 ve 11. Maddeleri Bağlamında İptal Davalarında Süre", Amme İdaresi Dergisi, C. 23, S. 1, ss. 69-88, s. 70-71.

3 **Onar, Sıddık Sami** (1966) İdare Hukukunun Umumi Esasları, C. III, 1. Baskı, İstanbul, İsmail Akgün Matbaacılık, s. 1961; **Gözübüyük** (1969) s. 4; **Gözübüyük** (2016) s. 403; **Gözler, Kemal/Kaplan, Gürsel** (2021) İdare Hukuku Dersleri, 23. Bası, Bursa, Ekin Basın Yayın Dağıtım,

söz konusu sürenin kamu hukukuna özgü "*sui generis*" nitelikte olduğuna yönelik görüşler de ileri sürülmektedir[4]. Danıştay ise idari yargıda dava açma süresinin hak düşürücü nitelikte olduğu görüşündedir[5].

İdari yargıda dava açma sürelerine ilişkin esaslar İYUK'un 7., 8., 9., 10., 11., 12. ve 13. maddelerinde düzenlenmiştir. İlgili Kanun'un "*Dava Açma Süresi*" başlıklı 7. maddesinin birinci fıkrası uyarınca "*Dava açma süresi, özel kanunlarında ayrı süre gösterilmeyen hallerde Danıştayda ve idare mahkemelerinde altmış ve vergi mahkemelerinde otuz gündür.*". Bu sürelerin başlangıcı iptal ve tam yargı davaları bakımından farklı düzenlenmiştir.

---

s. 768; **Akyılmaz, Bahtiyar/Sezginer, Murat/Kaya, Cemil** (2019) Türk İdari Yargılama Hukuku, 2. Baskı, Ankara, Savaş Yayınevi, s. 286; **Aslan, Zehreddin** (2023) Madde Sistematiği ile İdari Yargılama Hukuku, 4. Baskı, Ankara, Seçkin Kitabevi, s. 161; **Kaplan, Gürsel** (2020) İdari Yargılama Hukuku, 7. Baskı, Bursa, Ekin Yayınevi, s. 340; **Ulusoy, Ali D.** (2024) Türk İdare Hukuku, 6. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, s. 788.

[4] **Duran, Lûtfi** (1945) "İdari Kazada Dava Açma Müddeti-İdari Miruru Müddet", İHFM, C. II, S. 1-2, ss. 238 - 263, s. 261; **Günday, Metin** (2022) İdari Yargılama Hukuku, 2. Baskı, Ankara, Turhan Kitabevi, ss. 272-273; "*Bizce bu süreler hak düşürücü değildir. Çünkü hak düşürücü sürenin durması ya da kesilmesi söz konusu değildir. Oysa dava açma süresinin durması (İYUK md.11) mümkündür. Ayrıca düzenleyici idari işlem için dava açma süresi geçmiş olsa bile, İYUK md.7/4 gereği uygulama işlemi niteliğindeki birel işlemle birlikte düzenleyici işlem dava edilebilir. Böylece düzenleyici işlem açısından geçmiş olan dava açma süresi "canlandırılmış" olur. Sonuç olarak idari yargıda dava açma süresinin hak düşürücü yönü ağır basıyor olsa bile, sui generis, "kendine özgü, yani= nev-i şahsına münhasır*" bir nitelik taşıdığı görüşündeyiz**. Sancakdar, Oğuz/Önüt, Lale Burcu** (2023) İdari Yargılama Hukuku Genel Esaslar, 6. Baskı, Ankara, Seçkin Kitabevi, ss. 195-196.

[5] Danıştay 7. Daire, E. 1984/1081, K. 1984/1385, T. 09.07.1984 <www.kazanci.com.tr> s.e.t. 04.08.2025. "*Dava açma süresi hak düşürücü bir süre niteliğindedir. Yani, süresinde kullanılmayan dava hakkı düşmekte ve yargı yolu kapanmaktadır.*"; Danıştay 3. Daire, E. 2006/1488, K. 2006/2447, T. 05.10.2006 <www.kazanci.com.tr> s.e.t. 04.08.2025. "*2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 14'üncü maddesinin 3'üncü fıkrasının (e) bendinde dava dilekçelerinin, süre aşımı noktasından da incelenmesi ve 4'üncü fıkrasında, bu konuda kanuna aykırılık görülürse 15'inci maddenin uygulanması öngörüldükten sonra 6'ncı fıkrasında; aynı durumun ilk incelemeden sonra saptanması halinde de davanın her safhasında 15'inci maddenin uygulanması gerektiği ve Yasanın 15'inci maddesinin 1'inci fıkrasının (b) bendinde; süre aşımı bulunan hallerde davanın reddine karar verilmesi kurala bağlandığından, idari yargılama hukukumuzda dava açma süresi hak düşürücü süre niteliği taşıyan ve kamu düzeniyle ilgili bir durum kabul edilmiştir."*

İYUK m. 7/2-a ve 8/1 hükümleri uyarınca iptal davalarında dava açma süresi yazılı bildirimi izleyen gün başlamaktadır[6]. Yazılı bildirim, bireysel işlemler bakımından tebliğ[7], düzenleyici işlemler bakımından ise ilan ya da yayındır[8]. İdari işlemlerin ilgilisi tarafından yazılı bildirimden önce öğrenilmesi halinde, yazılı bildirimi beklemeden, öğrenme tarihinden itibaren de dava açılabileceği kabul edilmektedir[9]. Öğrenme tarihi, aksini gösteren bir delil yoksa, davacının beyan ettiği tarih olarak kabul edilmelidir[10]. Yazılı bildirimin yapılmaması ya da usulüne uygun yapılmaması halinde ise dava açma süresi idari işlemin öğrenme tarihinden itibaren başlamaktadır[11]. Ayrıca idarenin tesis ettiği işlemin doğru-

---

[6] Dava açma süresinin yazılı bildirim üzerine başlaması Anayasa'nın 125. maddesinde yer alan "*İdari işlemlere karşı açılacak davalarda süre, yazılı bildirim tarihinden başlar.*" hükmüne dayanmaktadır. Söz konusu kural, idare tarafından işlemlerin ilgililere açık ve anlaşılır bir şekilde duyurulması ve bu işlemlere karşı idari başvuru yollarına ve yargı yoluna başvurmalarına olanak sağlanması amacına yöneliktir. Bkz. Danıştay İDDK, E. 2016/3317, K. 2016/2812, T. 03.11.2016 <www.danistay.gov.tr> s.e.t. 01.08.2025. Aynı yönde Danıştay 13. Daire, E. 2019/1886, K. 2019/3942, T. 02.12.2019 <www.hukukturk.com> s.e.t. 06.10.2025.

[7] Adresi bilinmeyenlere ilan yoluyla bildirim de mümkündür. Ayrıca kanunda açıkça öngörülen hallerde de idari işlemler ilan yoluyla bildirilebilir.

[8] Usulüne uygun tebligattan sonra aynı işlemin yeniden tebliği ikinci bir dava açma süresi başlatmaz. **Sancakdar/Önüt**, s. 196.

[9] **Günday,** s. 296; **Akyılmaz/Sezginer/Kaya,** s. 297; **Sancakdar/Önüt,** s. 197; **Aslan,** s. 177; **Kaplan,** s. 357.

[10] Danıştay 13. Daire, E. 2019/1886, K. 2019/3942, T. 02.12.2019 <www.hukukturk.com> s.e.t. 06.10.2025, "*...Anayasa'nın 125. maddesinde ve 2577 Sayılı Kanun'un 7. maddesinde, idarî işlemlere karşı açılacak davalarda sürenin hesabında başlangıç tarihi olarak yazılı bildirimin esas alınacağı kurala bağlanmış olduğundan, bireysel işlemlere karşı açılacak idarî davalarda, dava açma süresinin işlemeye başlayabilmesi için idarî işlemin ilgilisine yazılı olarak bildirilmesinin zorunlu olduğu ve dava konusu işlemlerin ilanı gereken düzenleyici işlem niteliği taşımadığı hususları birlikte değerlendirildiğinde, aksini gösteren delil bulunmaması hâlinde, dava açma süresinin, davacı şirketin işlemleri öğrendiğini beyan ettiği 2019 yılı Şubat ayı itibarıyla başladığının kabulü gerekmektedir.*"

[11] Danıştay 13. Daire, E. 2018/3148, K. 2023/2166, T. 04.05.2023 <www.hukukturk.com> s.e.t. 06.10.2025, "*Bireysel nitelikteki idarî işlemlerin iptali istemiyle açılan davalarda, dava açma sürelerinin hesabında idarî işlemin ilgilisine tebliğ edildiği tarihin esas alınması gerekmekle birlikte; işlemin ilgilisine tebliğ edilmediği hâllerde ... kişilerin idarî işlemi öğrenme tarihinin belirlenebildiği durumlarda, yazılı bildirim tarihi yerine geçmek üzere öğrenme tarihinin esas alınması gerektiği Danıştay içtihatlarıyla kabul edilmektedir. Ancak, bu istisnai durumun kabulü ile*

dan tarafı olmayan, bu nedenle de idarece yazılı bildirim zorunluluğu bulunmayan kişilerin açacakları davalarda, bu kişilerin idarî işlemi öğrenme tarihinin belirlenebildiği durumlarda, dava açma süresinin başlangıcında öğrenme tarihinin esas alınması gerektiği Danıştay içtihatlarıyla kabul edilmektedir[12]. Danıştay kararlarında öğrenme tarihi olarak idareye başvuru tarihinin esas alındığı görülmektedir. Bu durum söz konusu kişilerin davayı süresi içinde açtıklarının kabulü açısından idareye başvuruyu fiili bir zorunluluk haline getirmektedir. Bu husus öğretide eleştirilmektedir[13].

Tam yargı davaları bakımından dava açma süresinin başlangıcı ise tam yargı davasının sebebinin idari işlem ve idari eylem olmasına göre farklılık göstermektedir. İdari işlemden kaynaklı tam yargı davasında dava açma süresi İYUK m. 12 kapsamında başlayacaktır. İlgili hüküm uyarınca yazılı bildirimi izleyen günden itibaren dava açma süresi içerisinde tam yargı davası açılabileceği gibi, bu süre içerisinde iptal ve tam yargı davaları birlikte de açılabilir. Zarara sebep olan işleme karşı iptal davası sonuçlandıktan sonra da tam yargı davası açılabilmesi mümkündür. Ayrıca bir işlemin icrası sebebiyle doğan zararlardan dolayı icra tarihinden itibaren dava süresi içinde tam yargı davası açılabilmesi mümkündür. İdari eylemlerden doğan

bilgi edinmenin dava açma süresine başlangıç alınması da, idarî işlemin niteliği ve doğurduğu hukukî sonuç itibarıyla bütün unsurlarıyla davacılar tarafından öğrenildiğinin kanıtlanması şartına bağlı olup, yazılı bildirimin mevcut olmadığı hâllerde bu şartın hangi tarih itibarıyla gerçekleştiğinin açılan idarî davada idarî yargı merciince değerlendirilerek karara bağlanması gerekmektedir."; Danıştay 13. Daire, E. 2019/1742, K. 2020/2285, T. 24.09.2020 <www.hukukturk.com> s.e.t. 06.10.2025, "*Yazılı bildirimin yapılması gereken durumlarda tebligatın usulüne uygun olarak yapılmaması durumunda idari işlemin öğrenme tarihinin belirlenebildiği durumlarda, dava açma süresinin hesaplanmasında öğrenme tarihinin esas alınması gerektiği yargısal içtihatlarla kabul edilmektedir.*"

[12] Danıştay 13. Daire, E. 2023/2902, K. 2023/6257, T. 26.12.2023 <www.hukukturk.com> s.e.t. 06.10.2025; Danıştay 13. Daire, E. 2019/2534, K. 2023/797, T. 23.02.2023 <www.hukukturk.com> s.e.t. 06.10.2025; Danıştay 13. Daire, E. 2019/1645, K. 2023/794, T. 23.02.2023 <www.hukukturk.com> s.e.t. 06.10.2025; Danıştay 13. Daire, E. 2019/2540, K. 2023/799, T. 23.02.2023 <www.hukukturk.com> s.e.t. 06.10.2025; Danıştay 13. Daire, E. 2023 283, K. 2023/1176, T. 15.03.2023 <www.hukukturk.com> s.e.t. 06.10.2025; Danıştay 13. Daire, E. 2022/4350, K. 2022/4620, T. 06.12.2022 <www.hukukturk.com> s.e.t. 06.10.2025; Danıştay 13. Daire, E. 2017/2089, K. 2020/39, T. 07.01.2020 <www.hukukturk.com> s.e.t. 06.10.2025.

[13] **Sancakdar/Önüt,** s. 211.

zararlar için açılacak davalarda ise süre İYUK m. 13 kapsamında belirlenmektedir. İYUK'un 13. maddesi uyarınca "*idari eylemden hakları ihlal edilmiş olanların idari dava açmadan önce, bu eylemleri yazılı bildirim üzerine veya başka surette öğrendikleri tarihten bir yıl ve her halde beş yıl içinde ilgili idareye başvurarak haklarının yerine getirilmesini istemeleri gerekir. Bu isteklerin kısmen veya tamamen reddi halinde, bu konudaki işlemin tebliğini izleyen günden itibaren veya istek hakkında otuz gün içinde cevap verilmediği takdirde bu sürenin bittiği tarihten itibaren, dava açma süresi içinde dava açılabilir.*"

B. İDARİ YARGIDA DAVA AÇMA SÜRESİNİ DURDURAN HALLER

İdari yargıda dava açma süreleri hak düşürücü nitelikte olduğundan, bu sürelerin kesilmesi ya da durması ancak kanunla öngörülen hallerde mümkündür[14]. Dava açma süresinin kesilmesi dava açma süresinin işlemesine engel sebeplerin ortadan kalkmasıyla, o zamana kadar geçen süre dikkate alınmaksızın, sürenin yeniden işlemeye başlaması anlamına gelir[15]. Dava açma süresinin durması halinde ise dava açma süresini durduran halin ortaya çıkmasına kadar geçen süre dava açma süresinin hesabında dikkate alınır ve ancak kalan süre içerisinde dava açılabilir[16].

İdari yargıda dava açma süresinin kesilmesi hali öngörülmemekle beraber, çeşitli hallerde dava açma süresinin durmasına ilişkin yasal düzenlemeler bulunmaktadır. Bu kapsamda idari yargıda dava açma süresinin durması belirli

---

[14] Danıştay İBK, E. 1941/1, K. 1944/138, T. 08.12.1944, "*Binaenaleyh Devlet Şurası Kanununun tayin ettiği ve resen nazara alınması icap eden sükûtu hak müddetlerinin yine Devlet Şurası Kanununda tayin ve tespit edilmiş olan hususiyat haricinde tezyit ve tenkisine imkân olmayacağına ve içtihadın bu yolda tevhidine... karar verildi.*" (Aktaran **Duran, Lûtfi** (1946) "İdari Müracaatlar ve Bunlar Karşısında İdarenin Sükûtu Meselesi", İÜHFM, C. XII, S. 1, s. 151.)

[15] **Sancar,** s. 82.

[16] Danıştay 12. Daire, E. 2017/774, K. 2013/2389, T. 23.12.2013 <www.danistay.gov.tr> s.e.t. 01.08.2025.

"...ilgililer tarafından idari dava açılmadan önce idari işlemin geri alınması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılmasının üst makamdan, üst makam yoksa işlemi yapmış olan makamdan, idari dava açma süresi içinde istenebileceği, bu başvurmanın işlemeye başlamış olan dava açma süresini durduracağı, altmış gün içinde bir cevap gelmezse isteğin reddedilmiş sayılacağı... dava açma süresinin yeniden başlayacağı ve başvurma tarihine kadar geçmiş sürenin de hesaba katılacağı...", **Ulusoy,** s. 789.

idari başvurular[17] kapsamında mümkün kılınmıştır. Bu başvurulardan en genel olanı İYUK m. 11 kapsamında yapılan idari başvurulardır[18]. Söz konusu hüküm uyarınca dava açma süresi içerisinde, işlemi yapan idari makamın üstüne, üstü yoksa işlemi yapan idari makama başvurularak idari işlemin kaldırılması, geri alınması değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılmasının istenmesi dava açma süresini durdurur.

Dava açma süresini durduran başka bir idari başvuru yolu ise sulh yoluna başvurudur. Bu başvuru yolu 659 sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname'[19]nin 12. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre idari işlemler dolayısıyla haklarının ihlal edildiğini iddia edenlerin uğramış oldukları zararın sulh yoluyla giderilmesini dava açma süresi içerisinde isteyebilmeleri mümkündür. İlgili KHK uyarınca idari işlem ve idari eylemler nedeniyle hakları ihlal edilenlerin idareye yaptıkları zorunlu başvurular da sulh başvurusu olarak kabul edilmektedir. Sulh başvuruları işlemeye başlayan dava açma süresini durduracaktır.

İdari yargıda dava açma süresini durduran diğer haller ise 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu[20] ile 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu nu'[21]nda yer almaktadır. 4982 sayılı Kanun'un 13. maddesi uyarınca bilgi edinme istemi reddedilen başvuru sahibi yargı yoluna başvurmadan önce Bilgi Edinme ve Değerlendirme Kurulu'na itiraz edebilir. Kurula itiraz, başvuru sahibinin idari yargıya başvurma süresini durduracaktır. 6328 sayılı Kanun'un 17. maddesi de Kamu Denetçiliği Kurumu'na başvurunun dava açma süresini durduracağını düzenlemektedir.

---

17 Hukuki anlamda bir şahsın herhangi bir dilekte bulunmak için devlet makamlarına başvurmasını ifade eden başvuru kavramını Duran uzvi bakımdan tasfiye ederek siyasi, idari ve yargısal başvurular olarak ayırmaktadır. Duran, idari başvuruları "*fertlerin, menfaatleri bulunan hususlarda, merkeziyet veya ademi merkeziyet idareleri nezdinde vaki olacak, amme hukukuna müteallik, bilcümle, talep, iddia ve dilekleri*" olarak tanımlamaktadır. **Duran** (1946) s. 135.

18 **Çağlayan,** s. 293.

19 RG, 02.11.2011, S. 28103.

20 RG, 24.10.2003, S. 25269.

21 RG, 29.06.2012, S. 28338.

II. KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU'NA BAŞVURUNUN DAVA AÇMA SÜRELERİNE ETKİSİ

A. KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU VE İDARİ YARGI İLİŞKİSİ

İdareye yönelik özel bir denetim türü olan ombudsman denetimi ülkemizde Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından yürütülmektedir[22]. Bu denetim türü ile temel hak ve hürriyetlerden biri olan hak arama hürriyeti kapsamında yeni bir denetim yolu ortaya konulmuştur. Kamu denetçisine başvuru Anayasa'nın 74/3 hükmünde anayasal bir hak olarak da düzenlenmiştir. Elbette kamu denetçisine başvuru yolu yargısal başvurudan farklıdır ve birbirinin alternatifi değildir. Ancak Kamu Denetçiliği Kurumu idari yargıya destek olabilecek, onun dava yükünü hafifletebilecek ve daha iyi çalışmasına yardımcı olabilecek bir kurumdur[23]. Bu sebeple yargısal başvuru yoluyla kamu denetçisine başvuru yolu arasındaki ilişki özel bir öneme sahiptir.

Yargının bağımsızlığı ve kuvvetler ayrılığı ilkeleri uyarınca yargı kararlarının Kamu Denetçiliği Kurumu'nun denetimine tabi olmaması gerekmektedir[24]. Ancak bir idari işlem ve eylemle ilgili Kamu Denetçiliği Kurumu'na başvurmuş olan başvurucunun, aynı işlem ve eyleme karşı başvuru sonrasında ya da öncesinde dava açması ya da Kamu Denetçiliği Kurumu'nun denetimi sona erdikten

---

[22] Ombudsman denetimi ile ilgili ayrıntılı için bkz. **Akıncı, Müslüm** (1999) Bağımsız İdari Otoriteler ve Ombudsman, İstanbul, Beta Yayınları; **Avşar, B. Zakir** (2012) Ombudsman İyi Yönetilen Bir Türkiye İçin Kamu Denetçisi, İstanbul, Hayat Yayınları; **Mutta, Serdar** (2005) İdarenin Denetlenmesi ve Ombudsman Sistemi, İstanbul, Kazancı Yayınları; **Hansen, Hans Gammeltoft** (1996) "Ombudsman Kavramı", Amme İdaresi Dergisi, C. 29, S. 3, ss. 195-202; **Uler, Yıldırım** (1990) "Ombudsman (Kamu Denetçisi)", 1. Ulusal İdare Hukuku Kongresi,3. Kitap, Çeşitli İdare Hukuku Konuları, Ankara, Danıştay Matbaası, ss. 1021-1028; **Tortop, Nuri** (1993) "Ombudsmanlık Sistemi ve Çeşitli Ülkelerde Uygulaması", Amme İdaresi Dergisi, C. 31, S. 1, ss. 3-11; **Sezen, Seriye** (2001) "Ombudsman: Türkiye İçin Nasıl Bir Çözüm? Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu Tasarısı Üzerine Bir Değerlendirme", Amme İdaresi Dergisi, C. 34, S. 4, ss. 71-96.

[23] **Erhürman, Tufan** (1988) "Ombudsman", Amme İdaresi Dergisi, C. 31, S. 3, ss. 87-102, s. 102.

[24] **Bertran, Michele** (2002) "Judiciary Ombudsman: Solving Problems in the Courts", Fordham Urban Law Journal, C. 29, S. 5, ss. 2099-2116, s. 2013-2014; **Özden, Kemal** (2010) Ombudsman, Ankara, Seçkin Kitabevi, s. 175.

sonra söz konusu tasarrufu yargıya taşıması olasıdır. Bu noktada ombudsmana başvurunun dava açma süresini durdurup durdurmayacağı ülkelerin mevzuatında farklılaşmaktadır. Çoğu ülkede ombudsmana başvuru dava açma süresini etkilememektedir[25].

Avrupa Ombudsmanı'nın hukuki statüsü 2021/1163 sayılı Avrupa Parlamentosu Tüzüğü ile düzenlenmiştir[26]. İlgili Tüzüğün 1. maddesinin 5. fıkrasında Ombudsmanın, görevlerini yerine getirirken, bir mahkemenin kararının sağlamlığını veya bir mahkemenin karar verme yetkisini sorgulayamayacağı düzenlenmiştir. Bu kapsamda yargı kararı verilmiş uyuşmazlıklara ilişkin Avrupa Ombudsmanı'na başvurulması mümkün değildir. Ayrıca Tüzüğün 2. maddesinin 8. fıkrasında Ombudsman'a yapılan şikayetlerin, idari veya adli işlemlerde başvuru sürelerini etkilemeyeceği düzenlenmiştir. Bu hüküm uyarınca Avrupa Ombudsmanı'na başvuru dava açma süresini etkilemeyecektir.

Fransa'da ise ombudsman denetimi Hakların Savunucu (Défenseur des droits) tarafından gerçekleştirilmektedir[27]. 29 Mart 2011 tarihli ve 2011-333 sayılı "Hakların Savunucusu'na İlişkin Organik Kanun'[28]un 33. maddesi uyarınca Hakların Savunucusu bir yargı kararı inceleyemez. Ancak Fransa'da görülmekte olan bir davada Hakların Savunucusundan görüş alınması mümkündür. Savunucuya başvuru, dava açma sürelerini durdurmamaktadır. Bu husus Organik Kanun'un 6. maddesinde düzenlenmiştir. İlgili hüküm uyarınca "*Hakların Savunucusu'na yapılan başvuru, tek başına, medeni, idari veya cezai konulardaki*

---

[25] **Uz, Bilge** (2018) "Kamu Denetçiliği (Ombudsmanlık) Kurumuna Yapılan Başvuruların Dava Açma Süreleri Üzerindeki Etkisi", Ombudsman Akademik, S. 8, Y. 4, ss. 59-73, s. 62.

[26] Regulation (EU, Euratom) No 2021/1163 of the European Parliament of 24 June 2021 laying down the regulations and general conditions for the exercise of the functions of the Ombudsman (European Ombudsman Regulation) and repealing Decision 94/262/ECSC (EC, Euratom), OJ L 253, 16.7.2021.

[27] Hakların Savunucusu'nun yapısı ve işlevleri için ayrıntılı bilgi için bkz. **Avcıoğlu Aksoy**, **Ezgi** (2025) "Fransa'da Ombudsman Denetimi: Hakların Savunucusu'nun Yapısı, Görev ve Yetkileri Üzerine Bir İnceleme", Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 15, S. 1, ss. 31-65, s. 31-65.

[28] LOI organique n° 2011-333 du 29 mars 2011 relative au Défenseur des droits, JORF n°0075 du 30 mars 2011.

dava açma sürelerini, ayrıca idari veya yargısal başvuru yollarının kullanımıyla ilgili süreleri kesmez veya durdurmaz.". Bu açık hüküm ile kişilerin Hakların Savunucusu'na başvururken dava açma sürelerini kaçırma riskinin önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

Türk hukukunda Kamu Denetçiliği Kurumu ile idari yargı arasındaki ilişki 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu ile ortaya konulmuştur. İlgili Kanun'un 17/3- (b) hükmü ile "*Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarınca karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olan*" şikâyet başvurularının incelenmeyeceği düzenlenmiştir. Şikâyet başvurularının bu konulara ilişkin olduğunun ön inceleme aşamasında tespit edilmesi halinde, incelenemezlik kararı verilmektedir (Yönetmelik[29] m. 19, 20). Yine Yönetmelik'te inceleme ve araştırma devam ederken şikâyet konusu hakkında dava açılması halinde inceleme ve araştırmanın sonlandırması ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verilmesi düzenlenmiştir (Yönetmelik m. 34/1-(ç)).

Görüldüğü üzere ilgili düzenlemeler ile yargıya intikal etmiş ve yargıda çözümlenmiş uyuşmazlıklara karşı kamu denetçisine başvuru yolu kapatılmıştır[30]. Belirtmek gerekir ki kişiler eğer kamu denetçisine başvurma hakkını kullanmak için açtıkları davadan feragat ederse Kamu Denetçiliği Kurumu'nun başvuruyu reddetmesi halinde yeniden dava hakkı doğmayacaktır. Zira ilk hüküm "kesin hüküm" niteliğinde olup, açılacak ikinci davanın kesin hüküm nedeniyle incelenmeksizin reddine karar verilmesi gerekmektedir[31].

---

[29] Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik RG, 28.03.2013, S. 28601 (Mük.)

[30] Yargı alanında, yargı organlarının yargı faaliyetleri dışında kalan hususlar ombudsmanın yetki alanına girecektir. Yargı kararlarının dışında, hâkimlerle mahkeme kalemi tarafından adliyelerde davacılar, davalılar, avukatlar ve tanıklarla yapılan genel görgü kuralları dışı hitap ve muameleler veya mahkeme kalemlerinde gereksiz yere bekletilmeleri, ombudsmanın görev alanı içine girmektedir. Zira bunlar yargı organlarının yargısal kararı niteliğinde olmayıp, tutum ve davranışlarıdır. **Odyakmaz, Zehra** (2013) "Kamu Denetçiliği (Ombudsmanlık) Kurumunun Tanıtılması ve 6328 Sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Bazı Maddelerinin Değerlendirilmesi", TAAD, S. 14, Y. 4, ss. 1-85, s. 37.

[31] Danıştay 12. Daire, E. 2020/5073, K. 2021/1499, T. 22.03.2021 <www.danistay.gov.tr> s.e.t. 03.08.2025. "*Davacı dava dilekçesinde, hem görevine son verilmesine ilişkin işlemin iptali iste-*

Ayrıca Türk hukukunda Kamu Denetçiliği Kurumu ile idari yargı arasındaki ilişki düzenlenirken, 6328 sayılı Kurum Kanunu'nun 17/son hükmü ile dava açma süresi içerisinde yapılacak başvurunun dava açma süresini durduracağı kabul edilmiştir. Söz konusu düzenlemenin gerekçesinde "*Kurum'a ya da idari yargıya başvurmanın birbirinin alternatifi olmadığı, her ikisinin de temel hak niteliğinde olduğu ve birine başvurunun diğerini engelleyecek bir süreç oluşturmaması gerektiği*" ifade edilmiştir[32]. Kamu Denetçiliği Kurumu'na başvurunun dava açma süresini durdurması öğretide bazı yazarlar açısından haklı bulunmakta bazıları tarafındansa eleştirilmektedir.

Erhürman, ombudsmanın idari uyuşmazlıkların çözümü konusundaki cazip taraflarının ancak ombudsmana başvurunun idari yargıda dava açma süresini durdurması halinde anlamlı olduğunu ifade etmekte, aksi takdirde ombudsmanın yurttaşların hak arama özgürlüklerini ortadan kaldıracak bir tuzak olmaktan başka bir işleve sahip olmayacağını ve idari yargının dava yükünün de azalmayacağını ifade etmektedir[33].

Özden, Kamu Denetçiliği Kurumu'na yapılacak başvurunun altı ay içerisinde sonuçlandırıldığını, bu süre sonunda yurttaşların idari yargıda hak arama

---

miyle dava açtığını, hem de Kamu Denetçiliği Kurumu'na başvuru yaptığını, Kamu Denetçiliği Kurumunca iptal davasının derdest olması nedeniyle başvurusu hakkında inceleme yapılamayacağının belirtilmesi üzerine davasından feragat ettiğini, davasından feragat etmesine rağmen Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından 09/05/2019 tarihinde başvurunun incelenmemesine karar verildiğini, bu karar sonrasında görevine son verilmesine ilişkin işlemin iptali istemiyle 10/06/2019 tarihinde yeniden işbu davayı açmak zorunda kaldığını ifade etmektedir. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda "kesin hüküm" müessesesi düzenlenmemiş, anılan Kanun'un 31. maddesinde, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun ilgili maddelerine atıfta bulunulan konular arasında bu müesseseye yer verilmiş ise de, uyuşmazlığın esasını hükme bağlayan nihaî yargı kararlarının, kimse tarafından değiştirilememesini ve daha sonra açılan dava bakımından bağlayıcı olmasını; diğer bir anlatımla, taraflar arasındaki uyuşmazlığın bir daha dava konusu edilememesini ifade eden ve hukuki istikrar ve güvenliği sağlama amacı taşıyan kesin hüküm müessesesinin idari yargı düzenindeki yargılamalarda da dikkate alınması gerekmektedir. Buna göre, bir kararın maddi anlamda kesin hüküm niteliği taşıması hâlinde; tarafları, sebebi ve konusu aynı olan yeni bir dava açılması hukuken mümkün bulunmamaktadır."

[32] 6328 sayılı Kanun madde gerekçesi, <https://cdn.tbmm.gov.tr/KKBSPublicFile/D24/Y2/T1/DosyaKomisyonRaporunuVerdi/9a2fd97c-776d-48e9-85d9-bd5cfda10248.pdf> s.e.t. 02.08.2025.

[33] **Erhürman,** s. 101.

süresinin dolduğunu, böyle bir durumda da şikayet sahibinin ya idari yargıya ya da kamu denetçisine başvurma hakkını kullanacağını, kamu denetçisinin verdiği kararlarının bağlayıcı olmaması sebebiyle doğal olarak idari yargının tercih edileceğini belirterek, ombudsmanın önüne gelen uyuşmazlıkta dava açma süresinin durması gerekliliğini ifade etmektedir[34].

Odyakmaz ise ombudsman ve idarî yargı birbirlerinin alternatifi olmadıkları ve farklı fonksiyonlar icra ettikleri gerekçesiyle söz konusu düzenlemeyi eleştirmektedir[35].

Kanımızca her ne kadar birbirlerinin alternatifi olmasalar da Kamu Denetçiliği Kurumu'na başvurunun dava açma süresini durdurmaması halinde kişiler dava açma haklarını kaybetmemek için Kurum'a başvurmayıp doğrudan dava açmayı tercih edeceklerdir. Bu durum da kamu denetçisine başvurma hakkının etkin bir şekilde kullanılamamasına sebep olacaktır. Dolayısıyla dava açma süresinin durması kişilerin hak kaybına uğrama endişe yaşamaksızın kamu denetçisine başvurma hakkını kullanabilmesini sağlamakta böylelikle bu hakkı etkin bir başvuru yolu haline getirmektedir. Ayrıca Kurum'a başvurunun dava açma süresini durdurması Kamu Denetçiliği Kurumu'nun alternatif bir uyuşmazlık çözüm yolu olarak işlevini de güçlendirmekte ve idari yargının yükünün hafifletilmesine katkı sağlamaktadır.

B. KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU'NA BAŞVURUNUN DAVA AÇMA SÜRESİNİ DURDURMASI VE DAVA AÇMA SÜRESİNİN YENİDEN İŞLEMEYE BAŞLAMASI

1. Kamu Denetçiliği Kurumu'na Başvuru Şartları

Kamu Denetçiliği Kurumu'na başvuru şartları 6328 sayılı Kanun ve Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik ile düzenlenmiştir. İlgili düzenlemeler kapsamında Kurum'a şikâyet başvurusunun iki şartı bulunmaktadır. Şikâyet başvurusu menfaati ihlal

---

34 **Özden,** s. 177.

35 **Odyakmaz,** s. 66.

edilenler tarafından yapılmalıdır ve şikâyet başvurusunda bulunulmadan önce idari başvuru yolları tüketilmiş olmalıdır.

Kamu Denetçiliği Kurumu'na başvuruda menfaat şartı 6328 sayılı Kanun'da yer almamaktadır. Ancak Kurum Yönetmeliğinin 7. maddesi ile düzenlenmektedir[36]. İdari başvurularda asgari bir menfaat şartının bulunması öğreti tarafından bir taraftan yersiz ve lüzumsuz başvuruların engellenerek, ciddiyet ve dürüstlüğün temini, diğer yandan ileride açılacak davalara salahiyet oluşturmak bakımından zaruri görülmektedir[37]. Bu kapsamda söz konusu şartın kamu denetçisine başvuru içinde aranması Kurumun yersiz başvurularla meşgul edilmesini önlemek amacına yönelmektedir. Ancak halihazırda re'sen inceleme başlatma yetkisi bulunmayan Kamu Denetçiliği Kurumu'nun şikâyet üzerine de harekete geçmesini sınırlandırdığı için eleştiriye açıktır. Bu bağlamda şikâyet başvurularında menfaat şartına ilişkin Yönetmelikte bir ayrıma gidilerek şikâyetin insan hakları, temel hak ve özgürlükler, kadın hakları, çocuk hakları ve kamuyu ilgilendiren genel konulara ilişkin olması halinde menfaat şartının aranmayacağı düzenlenmiştir. Böylelikle insan hakları ve kamuyu ilgilendiren genel konulara ilişkin başvurular diğer başvurulardan ayrıştırılmıştır. Şikâyet başvurusunda aranan menfaat şartı ise, idari başvurularda aranan menfaat şartıyla aynıdır[38].

---

[36] Bu durum kanunilik ilkesine aykırı olduğu gerekçesiyle eleştirilmektedir. "*Eğer böyle başvuru kısıtı getirilecekse de bu düzenlemenin doğrudan Kanun'da yer alması hak arama özgürlüğü, mahkemeye erişim hakkı, kanunilik ilkesi gibi en temel hukuk ilkelerinin gereğidir.*" **Kağıtçıoğlu, Mutlu** (2018) "Kamu Denetçiliği Kurumunu (Türk Ombudsmanını) Yeniden Tasarlamak", Anayasa Hukuku Dergisi, C. 7, S. 14, ss. 457-512 s. 496-497.

[37] **Duran** (1946) s. 136.

[38] **Yıldırım, Ramazan** (2006) İdari Başvurular, 1. Baskı, Bursa, Mimoza Yayıncılık, s. 32. **Duran** (1946) s. 140. Menfaat şartı Danıştay tarafından oldukça geniş yorumlanmakta ve uyuşmazlık konusu idari işlemle davacı arasında meşru, güncel ve kişisel bir bağ bulunması yeterli kabul edilmektedir. Danıştay İDDK, E. 2019/1327, K. 2021/2885, T. 08.12.2021 <www.hukukturk.com> s.e.t. 06.10.2025; Danıştay 10. Daire, E. 2013/8239, K. 2019/5180, T. 01.07.2019 <www.hukukturk.com> s.e.t. 06.10.2025, Danıştay 10. Daire, E. 2019/12226, K. 2021/406, T. 10.02.2021 <www.hukukturk.com> s.e.t. 06.10.2025, Danıştay 12. Daire, E. 2020/2142, K. 2020/2997, T. 24.09.2020 <www.hukukturk.com> s.e.t. 06.10.2025; Danıştay 6. Daire, E. 2020/8657, K. 2024/3166, T. 21.05.2024 <www.hukukturk.com> s.e.t. 06.10.2025; Danıştay 13. Daire, E. 2016/809, K. 2018/3029, T. 01.11.2018 <www.hukukturk.com> s.e.t. 06.10.2025; Danıştay 4. Daire, E. 2023/11472, K. 2023/5928, T. 02.11.2023 <www.hukukturk.com> s.e.t. 06.10.2025.

Kamu Denetçiliği Kurumu'na yapılacak şikâyet başvurusunun bir diğer koşulu ise idari başvuru yollarının tüketilmesidir. 6228 sayılı Kanun'un 17/4 fıkrası uyarınca "*Kuruma başvuruda bulunulabilmesi için, 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununda öngörülen idari başvuru yolları ile özel kanunlarda yer alan zorunlu idari başvuru yollarının tüketilmesi gereklidir.*". 2577 sayılı İYUK'ta öngörülen idari başvuru yolları anılan Kanun'un 10., 11. ve 13. maddelerinde yazılı olan idari başvurulardır. 6328 sayılı Kanun'un gerekçesinde idari başvuru yollarının tüketilmesine yönelik söz konusu şartın gerekçesi olarak "*... bu yolla idarenin işlemlerini gözden geçirmesi ve düzeltmesi imkânı sağlanmakta, dolayısıyla ilgililerin Kuruma veya mahkemeye başvurmadan sorunlarının giderilmesinin amaçlandığı*" ifade edilmektedir[39]. Kurum'a başvurunun İYUK'ta öngörülen başvuru yollarının tüketilmesine bağlanması ihtiyari başvuruların kamu denetçisine başvurma hakkının kullanılması bakımından zorunlu hale getirilmesine neden olmuştur. Bu durum öğretide eleştirilmektedir[40].

Kurum Yönetmeliği'nin 12/6 hükmü uyarınca idarenin açıkça kanunda kesin olduğu belirtilen işlemlerine karşı idari başvuru yollarına gidilmeden doğrudan Kurum'a şikâyet başvurusu yapılabilir. Zira kanunlarda kesin olduğu belirtilen idari işlemlere karşı idari başvuru yolu kapalıdır[41].

---

[39] Odyakmaz tarafından söz konusu şart ombudsmanı idari yargının ve idarenin tamamlayıcısı değil alternatifi olarak düzenlenmesi olarak görülerek eleştirilmektedir. "*Kanaatımca sonradan eklenen bu fıkra yine ombudsmanı idarî yargının ve idarenin tamamlayıcısı değil, alternatifi olarak düzenlemiş olmaktadır. Hâlbuki amaç; vatandaşın derhal ombudsmana ulaşarak eğer haklıysa idare için bir tavsiye kararı almasıdır. 4. fıkra 7. fıkra ile birlikte değerlendirildiğinde, ilgilinin önce idareye başvurması ve 60 gün bekledikten sonra ombudsmana gitmesi çözüm süresini uzatmaktadır. Ombudsmanın sorunları hem idareden hem de idarî yargıdan daha çabuk çözeceği düşünüldüğünde daha doğrusu öyle olacağı umulduğunda; ilgilinin önce ombudsmana gitmesi veya her ikisine birden başvuracağı şekilde düzenleme yapılabilirdi. Çünkü ombudsmanın yapacağı denetim; idareye ve idarî yargıya nazaran daha geniş bir denetimdir.*" **Odyakmaz,** s. 61.

[40] **Kağıtçıoğlu,** s. 496.

[41] **Günday,** s. 319; **Akyılmaz/Sezginer/Kaya,** s. 283. Kesin işlemlere karşı idari başvuru yapılamayacağına yönelik Danıştay içtihadı Duran tarafından *"...kendi kararlarını değiştirmek salahiyetini daima muhafaza eden idarî makamların bunları tetkik ve tadilden memnu olduklarını*

6328 sayılı Kanun'da idari başvuru yollarının tüketilmesi şartına bir istisna oluşturularak "*telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâllerde*", idari başvuru yolları tüketilmese dahi başvuruların kabul edilebileceği düzenlenmiştir. Her ne kadar Kurum'un yürütmenin durdurulması kararı verme yetkisi bulunmasa da Kurum'un kullandığı dostane çözüm yöntemi bu gibi hallerde hızlı sürede çözüme ulaşılmasını sağlayabilecektir. Ancak yine de idarenin telafisi güç veya imkansız zararlar doğurma ihtimali bulunan tasarruflarına karşı dava yoluna gitme hakkı ve yürütmenin durdurulması kararı alması imkânı zaten varken, öncesinde Kamu Denetçiliği Kurumuna başvurulmasının başvuran için nasıl bir hukuki fayda sağlayacağı belirsiz olup, Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından yapılan denetimin işlerliğini sağlamak için Başdenetçi veya denetçilerin bu durumlarda başvuruya konu idari işlemin yürütmesini durdurabilmesi gerektiği dile getirilmektedir[42].

Kurum'a gelen şikâyet dilekçeleri ön inceleme aşamasında idari başvuru yollarının tüketilip tüketilmediği hususu açısından incelenmektedir. İdari başvuru yolları tüketilmeden Kurum'a şikâyet başvurusu yapılması halinde bu başvurular ilgili idareye gönderilecektir ve gönderme kararı şikâyetçiye de tebliğ edilecektir. Kurum Yönetmeliği'nin 20. maddesi uyarınca Kuruma şikâyet tarihi ilgili idareye başvuru tarihi olarak kabul edilir. Bu kapsamda yapılan şikâyet başvuruları da işlemeye başlayan dava açma süresini durduracaktır. Danıştay, Kamu Denetçiliği Kurumu'nun şikâyet başvurusunu idareye gönderme kararının başvurucuya tebliğ tarihinden itibaren dava açma süresinin yeniden işlemeye başlayacağını kabul etmektedir[43].

---

tazammun etmez. Şu halde hiyerarşik amir bulunduğu takdirde kat'i olan kararlara karşı da müratebe müracaatı yapılabilmelidir." gerekçesiyle eleştirilmektedir. **Duran** (1946) s. 156. İdari işlemin kesinliği için ayrıca bkz. **Yılmaz, Dilşat** (2017) "Türk İdare Hukuku'nda İdari İşlemin "Kesin"Liği Üzerine Bir Değerlendirme: "Kime Göre?", "Ne İçin?" Kesinlik" Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 21, S. 2, ss. 105-154.

42 **Kağıtçıoğlu,** s. 497.

43 Danıştay 6. Daire, E. 2016/8403, K. 2017/5810, T. 14.07.2017, <www.danistay.gov.tr> s.e.t. 04.10.2025, "*Dosyanın incelenmesinden, imar planı değişikliği talebiyle yapılan başvurunun reddine ilişkin dava konusu işlemin davacıya 24/08/2015 tarihinde elden teslim edilmek suretiyle tebliğ edildiği, bu işleme karşı Uşak Valiliğinin 09/10/2015 tarihli, 33474 sayıyla evrak kayıt-*

2. Kamu Denetçiliği Kurumu'na Başvurunun İşleyen Dava Açma Süresini Durdurmasının Çeşitli İhtimallere Göre Değerlendirilmesi

6328 sayılı Kanun'un m. 17/8 hükmü Kamu Denetçiliği Kurumu'na başvuru süresini düzenlemektedir. Buna göre Kamu Denetçiliği Kurumu'na ilgililerce yapılacak idari başvuruya idare tarafından verilecek cevabın tebliği tarihinden, idare başvuruya altmış gün içinde cevap vermediği takdirde bu sürenin bitmesinden itibaren altı ay içinde başvurulabilir[44]. Kanımızca Kamu Denetçiliği Kurumu'na başvuru süresi, idari dava açma süresini etkileyen *sui generis* bir süre niteliğindedir.

Kurum'a yapılacak şikâyet başvurusunun dava açma süresini durdurması için başvurunun *dava açma süresi içinde* yapılması gerekmektedir. Dava açma süresinin sona ermesinden sonra yapılan başvurular, artık bulunmayan bir sürenin durması mümkün olmadığından sürenin durmasına neden olmaz[45]. Mah-

---

larına giren dilekçeyle Kamu Denetçiliği Kurumuna şikayet başvurusu yapıldığı, Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından idari başvuru yolları tüketilmediği gerekçesiyle şikayet başvurusunun davalı idareye gönderilmesi yolunda karar verildiği, gönderme kararının 23/11/2015 tarihinde davacıya tebliğ edilmesi üzerine bakılan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Dava konusu işlemin davacıya tebliğ edildiği 24/08/2015 tarihinden itibaren Kamu Denetçiliği Kurumuna 09/10/2015 tarihinde yapılan başvuruya kadar dava açma süresinin 45 günlük kısmının geçirildiği, anılan Kurumun gönderme kararının davacıya tebliğ edildiği 23/11/2015 tarihinden itibaren dava açma süresinden kalan 15 günlük süre içinde ve sürenin sona erdiği 08/12/2015 tarihinden önce 30/11/2015 tarihinde açılan davanın süresinde olduğu görülmüştür."

44 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 10., 11. ve 13. maddelerinde altmış gün olan zımni ret süresi otuz gün olarak yeniden düzenlenmiş olup, ilgili değişikliğin 6328 sayılı Kanun'un şikâyet başvurularının süresini düzenleyen ilgili hükmüne de yansıtılması gerekmektedir. **Aksoy, Ezgi Avcıoğlu** (2024) Kamu Denetçiliği Kurumu, 1. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, s. 161.

45 **Ergen, Cafer** (2007) İdari Yargıda Dava Açma Süreleri, 1. Baskı, Ankara, Seçkin Kitabevi, s. 362. Danıştay 10. Daire, E. 2024/5236, K. 2024/3776, T. 08.10.2024, <www.kazanci.com.tr> s.e.t. 01.08.2025, "*Öte yandan, tesis edilen uygulama işleminden sonra işlemeye başlayan 60 günlük yasal dava açma süresinin Kamu Denetçiliği Kurumuna yapılan başvuru ile durmasının, anılan Kuruma yapılacak başvurunun 60 günlük yasal dava açma süresi içinde yapılmasına bağlı olduğu ve yasal dava açma süresi geçirildikten sonra anılan Kuruma yapılan başvurunun dava açma süresini ihya etmeyeceği de açıktır. Bu durumda, sağlık kurulu raporunun alındığının belirtildiği 05/02/2021 tarihinden itibaren işlemeye başlayan 60 günlük yasal dava açma süresi içinde davalı idareye herhangi bir başvuru yapılmadığından ve anılan bu süre geçirildik-*

kemelerin dava açma süresini değerlendirirken Kamu Denetçiliği Kurumu'na başvuru gibi dava açma süresine etki edebilecek hususları araştırdıktan sonra davanın süresinde açılıp açılmadığı yönünde bir karar vermesi gerekmektedir. Eksik inceleme ile davanın süreaşımı nedeniyle reddine karar verilmesinde hukuki isabet bulunmamaktadır[46].

Kurum'a şikâyet başvurusunda bulunulması, idari başvuruların tüketilmesi şartına bağlandığı için, dava açma süresinin durması idari başvurulara ilişkin hükümlere göre belirlenmelidir. Bu kapsamda işleyen dava açma süresinin durmasını farklı idari başvuru ihtimalleri üzerinden değerlendirmek gerekmektedir. Yukarıda da belirttiğimiz üzere idareye söz konusu idari başvurular yapılmadan doğrudan Kurum'a şikâyet başvurusu yapılması halinde, Kurum'a gelen şikâyet ilgili idareye iletilecek ve Kurum'a şikâyet tarihi idareye başvuru tarihi olarak esas alınacaktır.

İdari başvurular üzerine dava açma süresi idarenin taleplere ilişkin ret kararlarının ilgiliye tebliğini izleyen gün başlamaktadır. Ancak Danıştay idari işlemi öğrenme tarihinden itibaren dava açma süresinin başlayacağına hükmetmektedir. Öğrenme tarihinin iyiniyet kuralları çerçevesinde, olayın özelliği ve niteliği göz önünde tutulmak suretiyle yargı organınca belirleneceği ifade edilmektedir[47]. Bu kapsamda tebliğden önce Kamu Denetçiliği Kurumu'na başvu-

---

ten sonra Kamu Denetçiliği Kurumuna yapılan 13/06/2021 tarihli başvuru da dava açma süresini ihya etmeyeceğinden, 27/09/2024 kayıt tarihli dilekçeyle açılmış olan işbu davanın süresinde olmadığı sonucuna varılmıştır."; Danıştay 12. Daire, E. 2022/2625, K. 2022/4114, T. 22.06.2022 <www.hukukturk.com> s.e.t. 05.10.2025, "*6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu'nun 17. maddesinin sekizinci fıkrası uyarınca Kamu Denetçiliği Kurumuna dava açma süresi içinde yapılan başvurunun işlemeye başlamış olan dava açma süresini durduracağı, olayda ise dava açma süresi geçtikten sonra Kamu Denetçiliği Kurumu'na başvuru yapıldığı anlaşıldığından 22/06/2020 tarihinde açılan davanın süre aşımı nedeniyle esasının incelenme olanağı bulunmadığı gerekçesiyle, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 15. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi uyarınca davanın süre aşımı nedeniyle reddine karar verilmiştir*".

[46] Danıştay İDDK, E. 2023/3076, K. 2024/959, T. 06.05.2024 <www.hukukturk.com> s.e.t. 04.10.2025, Danıştay İDDK, E. 2022/410, K. 2022/2091, T. 8.06.2022 <www.hukukturk.com> s.e.t. 04.10.2025.

[47] Danıştay 8. Daire, E. 2024/7020, K. 2024/7854, T. 31.12.2024 <www.kazanci.com.tr> s.e.t. 04.08.2025, "*İdari davalarda dava açma süresinin başlangıç tarihi idari işlemin tebliğ, yayın*

rulmuşsa Danıştay tarafından Kurum'a başvurma tarihi öğrenme tarihi olarak kabul edilmekte ve dava açma süresinin bu tarihten itibaren işlemeye başlayacağına hükmedilmektedir[48].

İdari başvuruların dava açma hakkına ilişkin hukuki sonuçlarını doğurabilmesi için söz konusu başvuruların süresi içerisinde yapılması gerekmektedir[49]. Bu süreler geçirildikten sonra yapılan başvurular dava açma hakkının süreaşımı nedeniyle kaybına sebep olacağı için, bu süreler sonunda yapılan başvurular üzerine verilen ret veya zımnen ret cevaplarına yönelik Kamu Denetçiliği Kurumu'na başvurulması dava açma süresini yeniden ihya etmez[50].

---

veya ilan tarihidir. Ancak, yasada öngörülen bu durumların söz konusu olmadığı hallerde, davacının dava konusu işlemi öğrenme tarihinin iyiniyet kuralları çerçevesinde, olayın özelliği ve niteliği gözönünde tutulmak suretiyle yargı organınca belirleneceği kuşkusuzdur. Başka bir anlatımla, yazılı bildirimle ilgililerin idari davaya konu edecekleri işlemden haberdar olmaları amaçlanmış olduğundan, yazılı bildirimin bulunmadığı hallerde dava açma süresinin, ilgililerin işlemden haberdar oldukları tarihten itibaren hesaplanması gerekmektedir. Nitekim, 2577 Sayılı Kanun'da ilgililerin idari işlemi öğrenmeleri üzerine dava açmalarını engelleyen bir hüküm de bulunmamaktadır."

48 Danıştay 10. Daire, E. 2014/5620, K. 2015/6232, T. 24.12.2015 <www.danistay.gov.tr> s.e.t. 04.08.2025, "*Olayda, davacının iptalini istediği 30/12/2013 tarihli işlem davacıya tebliğ edilmiş olmasa da, işleme karşı Kamu Denetçiliği Kurumuna başvurduğu 27/01/2014 tarihinde işlemin öğrenildiği kabul edilerek, bu tarihten itibaren başlayan dava açma süresi içerisinde davacının Kamu Denetçiliği Kurumuna yaptığı başvurunun, 6328 sayılı Kanunun 17/8 maddesi uyarınca dava açma süresini durdurduğu göz önünde bulundurulduğunda, bakılan davanın süresinde açıldığı sonucuna varılmıştır.*"

49 **Sancar,** s. 84; **Yenice, Kazım/Esin, Yüksel** (1983) Açıklamalı - İçtihatlı - Notlu İdari Yargılama Usulü, 1. Baskı, Ankara, Arısan Matbaacılık, s. 248.

50 Danıştay İDDK, E. 2021/3311, K. 2022/805, T. 09/03/2022, <www.danistay.gov.tr> s.e.t. 03.08.2025, "*Temyiz istemine konu karara ilişkin dosyanın incelenmesinden; Bakanlık Makamının ... tarih ve ... sayılı onayı ile davacının koleksiyon izin belgesinin iptal edildiği, bu işlemin Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünün ... tarih ve ... sayılı yazısı ile davacıya bildirilmesi sonrasında, kayıp eserlerin bulunmasıyla, davacı tarafından 01/08/2018 tarihinde "koleksiyon izin belgesinin geri verilmesi ve tarafınca ödenen tazminatın kendisine iadesi" için idareye başvuru yapıldığı, bu başvurunun idarenin ... tarih ve ... sayılı işlemi ile reddedildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca bu durum üzerine, davacının "itirazın reddi işleminin geri alınması" için 13/08/2019 tarihinde Kamu Denetçiliği Kurumuna başvurduğu, Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından 20/11/2019 tarihinde incelenemezlik kararı verildiği ve bunun üzerine de "koleksiyon izin belgesinin iptaline yapılan itirazın reddi" işlemi ile bu işlemin dayanağı olduğu öne sürülen*

a. İYUK m. 10 kapsamındaki idari başvurularda

İlgililerin haklarında bir idari işlem veya eylem tesisi için doğrudan Kamu Denetçiliği Kurumu'na başvurması mümkün değildir. Bu kapsamdaki başvuruların önce İYUK m. 10 çerçevesinde idareye yöneltilmesi gerekmektedir. İYUK m. 10 kapsamında idareye yapılacak başvurular, ortada herhangi bir idari eylem ve işlem yokken idareden idari bir eylem veya işlemin yapılmasının talep edilmesidir[51]. Bu idari başvuru yolu esasen anayasal bir hak olan dilekçe hakkının kapsamındadır[52].

Kurum Yönetmeliği'nin "*İdari Başvuru Yollarının Tüketilmesi*" başlıklı 12. maddesinin 2. fıkrası uyarınca İYUK m. 10 kapsamında idarî davaya konu olabilecek bir işlem veya eylemin yapılması için idarî makamlara başvuru yapılması halinde Kurum'a başvuru için ayrıca bu kapsamda idare tarafından verilen cevaplara karşı İYUK m. 11 ve m. 12'de öngörülen başvuru yollarına gidilmesi gerekli değildir. Bu çerçevede ilgili hüküm kapsamında yapılan başvuruların idarece reddedilmesi durumunda ilgililer başka bir idari başvuru yapmaksızın doğrudan Kamu Denetçiliği Kurumu'na başvurabilir.

İYUK m. 10 kapsamında idare söz konusu başvuruları reddedebilir ya da cevapsız bırakabilir. Otuz günün sonunda idarenin cevap vermemiş olması tale-

---

ve yukarıda metnine yer verilen Yönetmelik kuralının iptali istemiyle 06/12/2019 tarihinde bakılmakta olan davanın açıldığı anlaşılmaktadır. Uyuşmazlık bu çerçevede değerlendirildiğinde; davacının, Bakanlık Makamının ... tarih ve ... sayılı onayı ile koleksiyon izin belgesinin iptal edilmesine ilişkin işlemin geri alınması amacıyla 2577 sayılı Kanun'un 11. maddesi kapsamında 01/08/2018 tarihinde idareye başvuru yaptığı anlaşılmakla, anılan 11. madde hükmü uyarınca; dava açılmadan önce, idari işlemin geri alınması üst makamdan, üst makam yoksa işlemi yapmış olan makamdan, idari dava açma süresi içinde istenebileceğinden, davacının, işlemin tesisinin üzerinden yaklaşık bir yıl geçtikten sonra talepte bulunduğu görülmekle, bireysel işlem yönünden bakılmakta olan davanın süresinde açılmadığı sonucuna ulaşılmaktadır."

51 Duran tarafından ilk müracaat olarak ifade edilen bu idari müracaat yolu esasen idari dava ikamesine imkân sağlanması için bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır. "*...daha önce idare tarafından sadır olmuş herhangi bir karar veya fiil mevcut değilse, idari kaza mercilerini harekete geçirmeye hukuken imkân yoktur. İşte idari dava ikamesine salahiyet gelip gelmediğini anlamak için de, alâkadarın bir ilk müracaatının bulunup bulunmadığına bakmak lazımdır.*" **Duran** (1946) s. 145.

52 **Alan, Nuri** (1983) "İptal Davalarının Ön ve Esastan Kabul Şartları", DD, S. 50-51, Y. 13, s. 36.

bin zımnen reddedildiğini ifade eder[53]. Bu hallerde ilgililerin ret kararını izleyen günden veya otuz günün bittiği tarihten itibaren dava açma süresi içinde dava açma hakları bulunmaktadır[54]. Bu süreler içerisinde Kamu Denetçiliği Kurumu'na yapılacak başvuru işleyen dava açma süresini durduracaktır. Ancak bu süreler geçirildikten sonra Kurum'a yapılan başvurular dava açma süresini ihya etmez[55].

İYUK m. 10 hükmünde idarenin otuz gün içinde verdiği cevabının kesin olmaması hali de düzenlenmiştir. Bu durumda ilgililer belirsiz cevabı ret sayabilecekleri gibi, kesin cevabı da bekleyebilirler. Ancak ilgili maddede yer alan düzenleme uyarınca bekleme süresi başvuru tarihinden itibaren dört ayı geçemeyecektir. Bu kapsamda başvuru tarihinden itibaren dört ayın sona ermesi itibariyle dava açma süresi başlayacaktır. Bu hüküm kapsamında ilgililer belirsiz cevaptan sonra dava açma süresi içinde Kamu Denetçiliği Kurumu'na başvura-

---

[53] Belirtmek gerekir ki zımni ret idare hukukuna özgü bir kavramsallaştırma olup, idari uyuşmazlıklarda idarenin bir eylemine veya kararına duyulan ihtiyaca istinaden ortay çıkmıştır. **Duran** (1946) s. 184. Zımni redde karşı dava olanağının tanınmasıyla yargısal denetimin idarenin hareketsizliğine karşı etkisiz kalma ihtimali engellenmiştir. **Sancar,** s. 74.

[54] Zımni ret süresi başvurunun ilgili idari makama iletildiği günü izleyen gün işlemeye başlar. **Sancar,** s. 75. İlgilinin otuz gün dolduktan fakat idarenin açık ret cevabının kendisine bildirilmesinden önce dava açması halinde, davanın görülmesi sırasında idarenin açık ret cevabının gelmesi açılmış olan davayı etkilemez. **Günday,** s. 309.

[55] Danıştay 13. Daire, E. 2016/478, K. 2018/2404, T. 12.09.2018 <www.hukukturk.com> s.e.t. 05.10.2025, "*2577 Sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 10. maddesi kapsamında yapılan başvuru üzerine, dava konusu işlemin tebliğ tarihi olan 24/09/2014 tarihinden itibaren 60 günlük dava açma süresi içinde veyahut başvurunun cevap verilmemek suretiyle zımnen reddedilmiş sayılacağı tarihten itibaren 60 günlük dava açma süresi içinde en geç 02/01/2015 tarihine kadar dava açılması gerekirken, bu süre geçirilerek 12/11/2015 tarihinde kayda giren dilekçeyle açılan davanın süre aşımı nedeniyle esasının incelenme imkânı bulunmadığı; her ne kadar davacı tarafından, 09.03.2015 tarihinde Kamu Denetçiliği Kurumu'na başvurulmuş ve Kamu Denetçiliği Kurumu'nca verilen 09/09/2015 tarih ve E.7074 Sayılı cevabi yazıda, 6328 Sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu'nun başvuru usulünü düzenleyen hükümlerine atıf yapılarak dava açma süresinin işlemeye başlayacağına değinilmiş olmakla birlikte, uyuşmazlık konusu olayda, Kamu Denetçiliği Kurumu'na yapılan başvurunun, dava açma süresi geçirildikten sonra yapılmış olmasından ötürü dava açma süresinin durması ya da işlemeye başlaması gibi bir durum söz konusu olamayacağından, bu başvurunun dava açma süresini ihya edecek, canlandıracak bir yönünün bulunmadığı*"

bilir ya da dört aylık bekleme süresinin sona ermesinden sonra dava açma süresi içerisinde Kamu Denetçiliği Kurumu'na başvurabilir. Bu süreler içerisinde yapılan başvurular dava açma süresini durdurur.

İYUK m. 10 hükmünün son cümlesinde "*Dava açılmaması veya davanın süreden reddi hallerinde, otuz günlük sürenin bitmesinden sonra yetkili idari makamlarca cevap verilirse, cevabın tebliğinden itibaren altmış gün içinde dava açabilirler*." düzenlemesi yer almaktadır. Buna göre otuz günlük cevap süresi geçirildikten sonra idarece verilen cevaplar, ilgilinin daha önce dava açmaması veya açtığı davanın süreden reddi hallerinde dava açma süresini yeniden canlandıracaktır[56]. Bu durumda da verilen cevaplar üzerine kişilerin, dava açmadan önce Kamu Denetçiliği Kurumu'na başvurması kanımızca mümkündür. Zira 6328 sayılı Kanun'un 17/8 hükmü uyarınca idarenin başvuruya cevap vermesi üzerine kamu denetçisine başvuru hakkının doğacağı düzenlenmiştir. Kamu denetçisine başvurunun daha esnek bir usule tabi olması Kurum'un temel özelliklerinden olduğu için kanımızca m. 17/8 hükmünde yer alan altı aylık sürenin geçmiş olması kamu denetçisine başvurma hakkının yeni cevapla tekrar doğmayacağı anlamına gelmemelidir. Bu başvurunun da dava açma süresini durdurduğunun kabul edilmesi gerekir.

Danıştay kural olarak İYUK m. 10 kapsamında yapılan sonraki başvuruların dava açma hakkını yeniden canlandırmayacağını kabul etmektedir[57]. Ancak bazı hallerde İYUK m. 10. çerçevesinde idareye yapılan her yeni başvuru ile dava açma süresinin yeniden başlayacağına karar vermektedir[58]. Bu kapsamda, Danıştay kişilerin temel hak ve özgürlüklerini kullanmaları konusunda İYUK m. 10 çerçevesinde idareye yaptıkları başvuru üzerine idare tarafından verilen açık veya zımni ret kararına karşı süresi içerisinde dava yoluna gitmemeleri halinde,

---

56 **Sancakdar/Önüt,** s. 200.

57 **Sancakdar/Önüt,** s. 226; **Ulusoy,** s. 791.

58 **Kaya, Cemil** (2010) "İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 10. Maddesi Uyarınca İdareye Yapılan Her Yeni Müracaatın Dava Açma Süresini Canlandırması", İÜHFM, C. LXVIII, S. 1-2, s. 62; **Günday,** s. 305-308; **Kaplan,** ss. 350-351; **Ulusoy,** s. 791-794; **Akyılmaz/Sezginer/Kaya,** s. 308.

daha sonra tekrar idareye başvurmalarının ve alacakları cevaba göre de dava yoluna gitmelerinin mümkün olduğuna karar vermektedir[59]. Danıştay, kamu personellerinin haklarında parasal ve özlük haklarına ilişkin idari işlemlerin tesis edilmesi yönündeki idareye yaptıkları sonraki başvurularının da dava açma süresini yeniden başlatacağını kabul etmektedir. Danıştay bu kararlarında "*süregelen etki*" gerekçesini kullanmaktadır[60]. Yine Danıştay, kanunlarla bir işlem tesisi için idarenin yükümlü kılınmış olması halinde yapılan mükerrer başvuruların[61] ve maddi ve/veya hukuksal konuların değişmesi nedeniyle idarenin yeni bir değerlendirme yapmasını gerektiren mükerrer başvuruların[62] da dava açma

---

[59] **Kaya** (2010) s. 63. Bkz. Danıştay 10. Dairesi, E. 1985/1044, K. 1987/926, T. 04.05.1987 <www.hukukturk.com> s.e.t. 12.10.2025; Danıştay 10. Daire, E. 1993/2082, K. 1995/529, T. 13.02.1995 <www.hukukturk.com> s.e.t. 12.10.2025.

[60] Danıştay 8. Daire, E. 2016/9780, K. 2020/1203, T. 26.02.2020 <www.hukukturk.com> s.e.t. 12.10.2025. "*Kamu personelinin gerek görevde bulundukları sırada gerekse emekliye ayrılmış olmaları hallerinde, parasal ve özlük hakları yönünden her ay hukuki sonuç doğuran, diğer bir ifadeyle süregelen etkileri bulunan idari işlemlere karşı ilk tesis edildikleri ya da ilk uygulandıkları anda davanın açılmamış olması, başvuru tarihinden ileriye dönük sonuçlar doğurmak üzere sonradan başvuru yapılmasına ve buna dayalı olarak tesis edilen işlemlerin dava konusu edilmesine engel teşkil etmez.*

Buna göre ilgililer, 2577 Sayılı Kanun'un 10. maddesi hükmü uyarınca, haklarında kanunların öngördüğü işlemlerin yapılması için her zaman idareye başvurabilecekleri gibi isteklerinin reddedilmesi veya reddedilmiş sayılması halinde anılan maddede öngörülen usule uygun olarak dava açabilecekleri kuşkusuzdur." Aynı yönde Danıştay 11. Dairesi, E. 2016/7097, K. 2018/1388, T. 13.03.2018 <www.hukukturk.com> s.e.t. 12.10.2025; Danıştay 11. Daire, E. 2008/7992, K. 2009/7964, T. 02.10.2009 <www.hukukturk.com> s.e.t. 12.10.2025; Danıştay İDDK, E. 2015/527, K. 2017/1554, T. 05.04.2017 <www.hukukturk.com> s.e.t. 12.10.2025; Danıştay 11. Daire, E. 2016/676, K. 2016/2400, T. 12.05.2016 <www.hukukturk.com> s.e.t. 12.10.2025.

[61] Danıştay İDDK, E. 2008/419, K. 2009/2805, T. 10.12.2009 <www.hukukturk.com> s.e.t. 12.10.2025, "*Olayda, davacının, Anayasa Mahkemesi Kararının Resmi Gazete'de yayımı sonrasında idareye başvurarak askerlik hizmet süresinin rütbe terfiinde değerlendirilmesini istediği, bu istemine yanıt verilmemesi üzerine, İdareyi yanıt vermeye (işlem tesis etmeye) zorlamak için ikinci kez yaptığı başvuru sonrasında kurulan işlemin tebliğinden sonra bakılan davayı açtığı anlaşıldığından, Anayasa'nın 40. ve 74. maddeleri ile idareye verilen yükümlülüğün yerine getirilmemesi halinde ilgililerin idareye yönelik bu yükümlülüğün yerine getirilmesi konusundaki başvurularının ilgililerin aleyhine yorumlanmaması gerekmektedir.*". Aynı yönde Danıştay İDDK, E. 2009/414, K. 2009/2807, T. 10.12.2009 <www.hukukturk.com> s.e.t. 12.10.2025.

[62] Danıştay 2. Daire, E. 2010/3903, K. 2011/1600, T. 19.04.2011 <www.hukukturk.com> s.e.t. 12.10.2025, "*Belli bir göreve veya kadroya atanma gibi zaman içerisinde maddi ve/veya hukuk-*

süresini canlandıracağına karar vermiştir. Dolayısıyla bu kapsamda yapılan mükerrer başvuruların idare tarafından açık veya zımnen reddi hallerinde de dava açma süresi içerisinde Kamu Denetçiliği Kurumu'na başvurulmasının dava açma süresini durduracağının kabulü gerekmektedir.

b. İYUK m. 11 kapsamındaki idari başvurularda

İYUK m. 11, ilgililer tarafından bir idari işleme karşı idari dava açılmadan önce, söz konusu idari işlemin kaldırılmasının, geri alınmasının, değiştirilmesinin veya yeni bir işlem tesisinin üst idari makamdan, üst makam yoksa işlemi yapmış olan idari makamdan, idari dava açma süresi içinde istenebilmesine ilişkin bir idari başvuru usulü ortaya koymaktadır. Öğretide hiyerarşik başvuru olarak da adlandırılan bu yol üst makamların sahip olduğu hiyerarşik güç ile idarenin idari şekilde denetimini sağlamaya yöneliktir[63].

Bir idari işleme karşı İYUK m. 11 kapsamında idari başvuru yapılması halinde, idareye başvuru tarihinde dava açma süresi duracaktır. Ancak belirtmek gerekir ki hiyerarşik başvuruların dava açma süresini durdurabilmesi için, başvurunun idari dava açma şartlarını taşıması gerekmektedir. Bu kapsamda başvuruda bulunan kişinin talep konusu ile en azından haklı ve meşru bir menfaat ilişkisinin bulunması, idari davaya konu olabilecek bir talebinin bulunması ve başvurunun yetkili idareye yapılmış olması gerekir[64].

---

sal konuların değişmesi nedeniyle idarenin yeni bir değerlendirme yapmasını gerektiren konularda, ilgililerin ileriye dönük şekilde hukuki sonuçlarından yararlanmak üzere 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 10. maddesi uyarınca haklarında Yasanın öngördüğü işlemin yapılması için her zaman idareye başvurmaları ve isteklerinin reddedilmesi halinde de 10. maddede öngörülen usule uygun olarak idari yargıda dava açmaları mümkün bulunmaktadır."

63 **Duran** (1946) s. 152.

64 **Uyanık, Halit** (2014) "Türk İdare Hukukunda Zımni Red ve Zımni Kabul Müesseseleri Üzerine Değerlendirmeler", İÜHFM, C. LXXII, S. 1, ss. 673-694, s. 678; **Sancar,** ss. 83-84; **Zabunoğlu, Yahya Kâzım** (1991) "İdari Yargıda Dava Açma Süresi": I. Ulusal İdare Hukuku Kongresi Birinci Kitap-İdari Yargı, 1. Baskı, Ankara, Danıştay Yayınları, s. 196; **Sancakdar/Önüt,** s. 224. Danıştay'ın idari başvurunun dava açma süresini durdurabilmesi için yetkili mercie yapılmış olması gerekliliği içtihadının eleştirisi için bkz. **Duran** (1946) s. 159. Türkiye'de yetkili olmayan idari makamlar, kendilerine yapılan idari başvuruları yetkili makama ulaştırmak zorunda değilken, Fransa'da 2000 yılında idareye bu yönde bir zorunluluk getirilmiştir. **Uyanık,** s. 679. Başvurunun yetkili idareye yapılması sıradan

İYUK m. 11 uyarınca dava açma süresi idarenin ret cevabının tebliğini izleyen, idarenin cevap vermemesi halinde ise otuz günün bittiği günden itibaren kaldığı yerden işlemeye devam edecektir. Bu durumda Kamu Denetçiliği Kurumu'na yapılan başvurunun dava açma süresini durdurması, şikâyet başvurusunun kalan dava açma süresi içerisinde yapılması halinde mümkündür.

İYUK m. 11 kapsamında aynı idareye yapılan aynı nitelikteki başvurular yeni bir dava açma süresi başlatmayacaktır[65]. Ayrıca İYUK m. 11 kapsamındaki başvurularda İYUK m. 10'dan farklı olarak idare tarafından sonradan verilen cevaplar dava açma süresini ihya etmemektedir[66].

İlgililerin İYUK m. 12 hükmü gereği haklarını ihlal eden bir idari işlem dolayısıyla İYUK m. 11 kapsamında idareye başvurması mümkündür. Bu başvuru 659 sayılı KHK kapsamında bir sulh başvurusudur[67]. İdari işlemler nedeniyle hakları ihlal edilenlerin idareye sulh başvurusunda bulunması halinde de başvuru tarihinde dava açma süresi duracaktır. İdarenin ret cevabını ya da otuz günlük zımni ret süresinin bittiği günden itibaren kalan dava açma süresi içerisinde Kurum'a şikâyet başvurusunda bulunulması halinde bu başvuru kalan dava açma süresinin işlemesini durduracaktır.

c. İYUK m. 13 kapsamındaki idari başvurularda

Bir idari eylemden kaynaklanan hak ihlallerinin giderilmesi için ilgililerin idari dava açmadan önce İYUK m. 13 kapsamında bu eylemleri yazılı bildirim üzerine veya başka surette öğrendikleri tarihten itibaren bir yıl her halde eylem

bir vatandaş için karmaşık idari teşkilat düşünüldüğünde hakkaniyete aykırı bir yükümlülük olarak değerlendirilmekte ve bu kapsamda İYUK'ta dava dilekçesinde yanlış hasım gösterilmesi halinde, kendiliğinden düzeltme yapılarak dilekçenin gerçek hasma gönderilmesi düzenlemesinin (madde 15/1-c), idari başvurular bakımından da benzer şekilde yorumlanabileceği dile getirilmektedir. Bkz. **Sezginer, Murat** (1996) "İdari Makamların Sükûtu Üzerine Açılan Davalarda Süre", Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 5, S. 1-2, ss. 417-441, s. 423. Aynı yönde **Ulusoy,** s. 796.

65 **Sancakdar/Önüt,** s. 200.

66 **Sancakdar/Önüt,** s. 229.

67 Sulh yolu için ayrıca bkz. **Odyakmaz, Zehra/Çınarlı, Serkan/Avcıoğlu Aksoy, Ezgi** (2018) İdare Hukukunda Yargı Öncesi Uyuşmazlık Çözüm Usûlleri, 2. Baskı, Ankara, Seçkin Kitabevi.

tarihinden itibaren beş yıl içinde zararlarının telafisi talebiyle idareye başvuru yapmaları gerekmektedir. Bu başvuru prosedürüne ön karar da denilmektedir. İYUK m. 13 kapsamında kabul edilen bu idari başvuru yolu, zorunlu idari başvuru niteliğindedir. Söz konusu başvuru yapılmadan dava açılması halinde dava dilekçesi ilk inceleme neticesinde ilgili idareye gönderilecektir. Bu başvuruyu zorunlu tutarak kanun koyucu esas olarak kısa sürede uyuşmazlığı çözmeyi amaçlamaktadır[68].

İYUK m. 13'te belirlenen bir ve beş yıllık süreler, dava açma süresi olmamakla birlikte, bu sürelere uyulmaması dava açma hakkının kaybına neden olmaktadır[69]. Bu sürelerin niteliği konusunda öğretide farklı görüşler olmakla birlikte bizim de katıldığımız görüş uyarınca İYUK m. 13'te belirlenen idari başvuru süreleri kendine özgü (sui generis) niteliktedir[70].

İYUK m. 13 kapsamında yapılan başvurularda sürelere uyulup uyulmadığı öncelikle idare tarafından incelenir. İdari başvuru süresi geçtikten sonra idareye başvuruda bulunulması halinde itirazın esası incelenmeden ret kararı verilmektedir. Bu durumda ret kararına karşı dava açılırsa, idari yargıda mahkemeler de başvurunun süresinde yapılıp yapılmadığını re'sen dikkate alır[71]. Bu sebeple bu sürelerden sonra idareye başvurulmuş olması halinde dava açma hakkı süreaşımına uğramış olacaktır.

İYUK m. 13 kapsamında yapılan idari başvurularda idarenin eylemlerinden zarar görenin; eylemin idariliği- yani; zarar doğurucu eylemin idareye atfedilebilir olması- ile oluşan zararı, zararın mahiyetini ve esaslı unsurlarını tüm sonuçları ile öğrenebilmesi büyük önem taşımaktadır. Eylemin idariliği ve doğurduğu zarar bazen eylemin yapılmasıyla birlikte ortaya çıkabilecekken, bazen çok son-

---

68 **Hatipoğlu, Cengizhan** (2015) "İdari Merci Tecavüzü ve Dört Gri Alan", TAAD, Y. 6, S. 21, ss. 359-384, s. 379.

69 **Evren, Çınar Can** (2015) "İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun Onüçüncü Maddesi Uyarınca Yapılacak Başvurularda Süre ve Adil Yargılanma Hakkı", Memleket Siyaset Yönetim, C. 10, S. 24, ss. 62-85, s. 64.

70 **Evren,** s. 65-66.

71 **Hatipoğlu,** s. 379; **Alan,** s. 29.

ra, değişik araştırma, inceleme ve hatta ceza yargılaması sonucu ya da yıllar sonra hazırlanan tıbbi bir raporla ortaya çıkabilmekte ve böylece kişi eylemin idariliğini, yani; zarara sebep olan eylemin idari bir eylem olduğunu yıllar sonra öğrenebilmektedir. İşte eylemin idariliğinin ve doğurduğu zararın yıllar sonra ortaya çıkması halinde kişilerin İYUK m. 13 kapsamında belirlenen süreler içerisinde ilgili idareye başvurmamış olmasının mahkemeye erişim hakkını ortadan kaldırması hak arama özgürlüğüne ölçüsüz bir sınırlama getirecektir[72]. Bu kapsamda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin, süreaşımı nedeniyle davası reddedilen başvurucunun mahkemeye erişim hakkının engellenip engellenmediği hususunu değerlendirdiği Eşim/Türkiye davasının[73] İYUK m. 13'te düzenlenen idareye başvuru sürelerinin mahkemeler tarafından yorumlanmasında önemli bir etkisi olmuştur.

İlgili davada AİHM, öncelikle, başvurucunun askerlik hizmetini yerine getirirken 25/09/1990 tarihinde yaralandığını, tedavisinin uzun bir süre devam ettiğini ve sonunda 1992 yılında askerlik ile ilişiğinin kesildiğini, başvurucunun sonraki yıllarda baş dönmesi ve baş ağrısı yakınmalarının olduğunu, 2004 yılında kafasında niteliği belirlenemeyen bir cisim olduğunun tespit edildiğini, 2007 yılındaki muayenesinde başında mermi olduğunun anlaşıldığını, başvurucunun, 19/09/2007 tarihinde tazminat talebiyle idareye başvurduğunu ve akabinde dava açtığını, açılan davada Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin olayın meydana geldiği tarihten itibaren 5 yıl içinde dava açılmadığı gerekçesiyle davayı süreaşımı nedeniyle reddettiğini tespit etmiştir[74].

AİHM, Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin süreaşımından davanın reddine ilişkin kararına yönelik değerlendirmesinde, başvuranın 25 Eylül 1995 tarihinde kafatasındaki mermiden haberdar olmadığının tartışma konusu olmadığını ifade ederek, kendisinin beş yıl içerisinde tazminat davası açmasının beklenmesinin makul olarak kabul edilemeyeceğini ifade etmiş, bu kapsamda dava

---

[72] **Ulusoy,** s. 801.

[73] AİHM, Eşim v. Turkey, B. No: 59601/09, 17/12/2013 <https://hudoc.echr.coe.int/> s.e.t. 10.10.2025.

[74] AİHM, Eşim v. Turkey, B. No: 59601/09, 17/12/2013, § 5-10.

açma hakkının, tarafların uğradığı zararı gerçekte değerlendirebildiğinde kullanılması gerektiğini ortaya konularak Askerî Yüksek İdare Mahkemesi'nin süre sınırı hakkındaki katı yorumuyla başvurana orantısız külfet yüklediğine ve başvuranın mahkemeye erişim hakkının özüne halel getirdiğine, dolayısıyla Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasının ihlâl edildiğine hükmetmiştir[75].

Söz konusu AİHM içtihadı Danıştay kararlarında da dikkate alınarak, İYUK m. 13'te öngörülen ve hak düşürücü niteliği haiz olan; "bir ve beş yıllık sürenin" her durumda öğrenme ve/veya eylem tarihinden itibaren başlatılmasının mümkün olmadığı, somut olay bağlamında, öğrenmenin niteliği ve öğrenme tarihinin tespiti yolunda, zararın kaynağı ile zararın tüm unsurları ile tespit edilmesi gerektiği kabul edilmiştir. Bu kapsamda eylem nedeniyle oluşan bedensel zararın bütün unsurları ile öğrenildiğinin kabul edilebilmesi için, eylemin doğurduğu zararın tüm unsurları ile oluşması ve sonlanması gerektiği belirtilmektedir. Eylem nedeniyle oluşan zararın şiddeti, büyüklüğü, etki alanı henüz sonlanmamış ve süreç içerisinde devam ediyorsa, burada zarar henüz tamamen gerçekleşmiş olmayacağı için, dava açma süresi, bu gelişen durum nedeniyle sona ermeyecektir[76]. Ancak öğretide Danıştay'ın bu genişletici yorumunun kanun açık lafzıyla çeliştiği bu sebeple kanun koyucu tarafından ilgili hükmün bir an önce revize edilmesi gerektiği dile getirilmektedir[77].

Yine Danıştay içtihatlarında İYUK m. 13 kapsamında yapılan başvurular süreaşımı açısından değerlendirilirken "*süregelen zarar*" kavramı kullanılmakta ve etkileri devam eden zararlara yönelik idari başvurular için öğrenme tarihinden itibaren bir yıllık hak düşürücü sürenin uygulanmayacağı, başvurunun eylem tarihinden itibaren beş yıl içerisinde yapılması halinde dava açma süresinin geçirilmemiş olduğu kabul edilmektedir[78].

---

[75] AİHM, Eşim v. Turkey, B. No: 59601/09, 17/12/2013, § 25, 26, 27.

[76] Danıştay 8. Daire, E. 2020/4072, K. 2022/4022, T. 10.06.2022 <www.hukukturk.com> s.e.t. 12.10.2025.

[77] **Ulusoy,** s. 802.

[78] Danıştay 8. Daire, E. 2018/3823, K. 2021/6076, T. 08.12.2021 <www.hukukturk.com> s.e.t. 12.10.2025 "*İdari eylemin tamamlandığı ve zararın tam olarak ortaya çıktığı tarih dikkate*

İYUK m. 13 kapsamında süresinde yapılmış başvurular üzerine dava açma süresi idarenin tutumuna göre işlemeye başlar. Eğer idare ilgilinin talebini reddederse, idarenin ret kararının ilgiliye tebliğini izleyen günden itibaren dava açma süresi başlar. Bu durumda ilgililerin bu süre içerisinde Kamu Denetçiliği Kurumu'na yapacağı başvuru dava açma süresini durduracaktır.

İdarenin başvuruya otuz gün içinde cevap vermemesi halinde ise talep reddedilmiş sayılır. Bu durumda dava açma süresi, zımni ret süresi olan otuz günlük sürenin dolmasından itibaren işlemeye başlar. Bu tarihten sonra Kamu Denetçiliği Kurumu'na dava açma süresi içerisinde yapılacak başvuru dava açma süresini durdurur.

d. Özel kanunlarda öngörülen zorunlu idari başvurularda

İdarenin bazı işlemlerine karşı dava açmadan önce idari başvuru yapılması kanunlarla zorunlu tutulmuş olabilir. Bu durumda söz konusu işlemlerin iptal davasına konu olması bu işlemlere karşı öngörülmüş olan zorunlu idari başvuruların tüketilmesine bağlıdır[79]. Zorunlu idari başvuru yolu öngörülen idari işleme karşı dava açılmadan önce kanunda öngörülen başvuru yolunun tüketilmiş olmaması idari yargıda idari merci tecavüzü olarak kabul edilir[80]. Bu durum idari yargıda ilk incelemede incelenen konulardan biridir ve idari merci tecavü-

alınmadan 2577 Sayılı Kanun'un 13. maddesinde öngörülen bir ve beş yıllık sürenin hesaplanması, bazı hallerde dava açma hakkının kullanılamaması sonucunu doğuracaktır. Zararın ortaya çıkmasıyla kullanılması mümkün olan dava açma hakkını ortadan kaldırır biçimde süre hesabı yapılmasının ise hak arama özgürlüğüyle bağdaşmayacağı açıktır.

...Uyuşmazlıkta; davacıların çocuğunun süs havuzunda boğulma tehlikesi geçirmesi nedeniyle süregelen zararının olduğu açık olup, davacılar tarafından olay tarihinden itibaren beş yıl içinde ilgili idareye başvurarak tazminat talebinde bulunma ve başvurularının reddi halinde ise dava açabilme hakları bulunduğunun kabulünün hak arama özgürlüğüne uygun olduğu tartışmasızdır.

Bu durumda; olay tarihinden itibaren beş yıllık süre içerisinde yapılan başvurunun zımnen reddedilmesi üzerine açılan davanın esastan incelenmesi gerekirken, süre aşımı yönünden davayı reddeden İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunu reddeden temyize konu Bölge İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet bulunmadığı sonucuna ulaşılmaktadır."

79 **Sancar,** s. 81.

80 **Gözübüyük** (2016) s. 486; **Çağlayan,** s. 264.

zünün tespiti halinde İYUK m. 15/1- (e) hükmü uyarınca dilekçelerin görevli idare merciine tevdiine karar verilir.

6328 sayılı Kanun'un 17/4 hükmü uyarınca Kuruma başvurmadan önce ilgililerin özel kanunlarda yer alan zorunlu idari başvuru yollarını tüketmeleri gerekmektedir. Bu başvuru yapılmadan doğrudan Kurum'a başvuru yapılması halinde idari merci tecavüzü kararının sonucuna benzer bir şekilde Kamu Denetçiliği Kurumu da başvurunun ilgili idareye gönderilmesine karar verir (Kurum Yönetmeliği m. 20/2).

Özel kanunlarda zorunlu idari başvurunun bulunması halinde dava açma süresi ilgili idarenin ret cevabının bildirimini izleyen gün işlemeye başlayacaktır. Bu tarihten itibaren dava açma süresi içerisinde Kamu Denetçiliği Kurumu'na yapılacak başvuru idari işleme karşı başlayan dava açma süresini durdurur.

3. Kamu Denetçiliği Kurumu'nun Kararları Üzerine Dava Açma Süresinin Yeniden Başlaması

Kamu Denetçiliği Kurumu'nun kararları üzerine dava açma süresinin yeniden işlemeye başlaması 6328 sayılı Kanun'un 21. maddesinde düzenlenmiştir. İlgili düzenlemede dava açma süresinin yeniden işlemeye başlaması karar türlerine göre farklılık göstermektedir.

Kurum'a yapılan başvurunun reddi halinde, dava açma süresi gerekçeli ret kararının ilgiliye tebliğinden itibaren kaldığı yerden işlemeye başlayacaktır. İlgili düzenlemede "*gerekçeli*" ret kararı ibaresi kullanılmaktadır. Bu kapsamda Kamu Denetçiliği Kurumu'nun ret kararlarının gerekçeli olması halinde dava açma süresi kaldığı yerden işlemeye başlar. İdari kararların gerekçeli olması hukuki güvenlik açısından önemli bir idari usul ilkesi olmasına rağmen hukukumuzda tüm idari kararlar için gerekçe yükümlülüğü bulunmamaktadır[81]. Ancak kanun-

[81] **Akyılmaz, Bahtiyar** (2000) İdari Usul İlkeleri Işığında İdari İşlemin Yapılış Usulü, Ankara, Yetkin Yayınları, s. 200; **Gözübüyük, A. Şeref/Tan, Turgut** (2013) İdare Hukuku, C. I, 9. Bası, Ankara, Turhan Kitabevi, s. 399; **Sancakdar, Oğuz/Önüt, Lale Burcu/Us Doğan, Eser/Kasapoğlu Turhan, Mine/Seyhan, Serkan** (2020) İdare Hukuku Teorik Çalışma Kitabı, 8. Baskı, Ankara, Seçkin Kitabevi, s. 287; **Çaptuğ, Mehpare** (2020) İdari Usul Hukukunda Hukuki Güvenlik İlkesi, 1. Baskı, Ankara, Seçkin Kitabevi, ss. 178-181.

la özel olarak kararların gerekçeli düzenlenmesi gerektiği belirtilmişse bu durumda söz konusu kararın gerekçeli olmaması, yapılan idari işlemi şekil unsuru bakımından sakat hale getirecektir. Ayrıca yazılı bildirimin dava süresini başlatabilmesi için biçim ve yöntem koşullarına uygun ve tam olarak yapılması gerekmektedir[82]. Bu sebeple kanımızca Kamu Denetçiliği Kurumu'nun kanunda açıkça öngörülen gerekçeli olma şartını taşımayan ret kararları tam bildirim niteliğinde olmayıp dava açma süresini de başlatmayacaktır.

Başvurunun Kurum tarafından yerinde görülerek kabul edilmesi hâlinde ise; ilgili merci Kurumun tavsiye kararı üzerine otuz gün içinde herhangi bir işlem tesis etmez veya eylemde bulunmazsa durmuş olan dava açma süresi, otuz günün sonunda kaldığı yerden işlemeye başlayacaktır. Belirtmek gerekir ki idarenin Kamu Denetçiliği Kurumu'nun aldığı tavsiye kararlarına uyması zorunlu değildir. Bu sebeple yalnızca tavsiye kararına uyulmamış olması tek başına bir hukuka aykırılık teşkil etmez[83].

İdarenin tavsiye kararlarını uygulamaması üzerine dava açma süresinin ne zaman başlayacağını düzenleyen ilgili hüküm birtakım belirsizlikler içermektedir. Zira otuz günlük sürenin ne zaman başlayacağı açık değildir. Bu sürenin başlangıcında idareye bildirim tarihinin mi esas alınacağı yoksa başvurucuya bildirim tarihinin mi esas alınacağı muğlaktır. Eğer idareye bildirim tarihi esas alınırsa başvuranın bu bildirimin hangi tarihte yapıldığından haberi olamayacağı için dava açma süresini geçirebilmesi muhtemeldir. Bu kapsamda bu hükümde dava açma süresinin ne zaman başlayacağının daha açık bir şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Kanımızca dava açma süresinin, başvurucunun idareye tavsiye kararının uygulanması yönündeki başvurusu üzerine başlamasına yöne-

---

82 **Gözübüyük** (2016) s. 408; **Çağlayan,** s. 280; **Sancakdar/Önüt,** s. 197.

83 Aynı yönde Danıştay 9. Daire, E. 2022/1136, K. 2023/4073, T. 26.10.2023 <www.hukukturk.com> s.e.t. 04.10.2025, "*... Vergi Mahkemesinin ... tarih ve E: ..., K: ... sayılı kararıyla; tavsiye niteliğinde olan Kamu Denetçiliği Kurumu kararına davalı idarece uyulması gerektiğine dair yasal bir zorunluluk bulunmaması karşısında davacı tarafından bu karara uygun hareket edilmesi gerektiği yolunda yapılan başvurunun reddine ilişkin işlemde hukuka aykırılık görülmediği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir...Temyizen incelenen karar usul ve hukuka uygun olup, dilekçede ileri sürülen temyiz nedenleri kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmemiştir.*".

lik bir düzenleme yapılması, hem başvurucunun hak arama hürriyetinin korunması hem de belirliliğin sağlanması açısından yerinde olacaktır.

Tavsiye kararı üzerine açılan bir davada Danıştay dava açma süresini değerlendirmiştir[84]. Danıştay 8. Dairesi, sınav sonuçlarına ve sorularına karşı dava açan davacının önce idareye İYUK m. 11 kapsamında başvuru yaptığını, sonrasında zımni ret kararı üzerine Kamu Denetçiliği Kurumu'na başvuru yaptığını tespit etmiş ve Kamu Denetçiliği Kurumu'nun sınav sorularının başvurucuya verilmesine yönelik tavsiye kararı ortaya koymuştur. Bu tespitler ışığında verdiği kararında "*Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından 14.02.2014 gün ve 521 Sayılı karar ile sınav sorularının bir kopyasının davacıya gönderilmesi yönünde davalı idareye tavsiyede bulunulmasına karar verilmiş ise; de anılan sınav sorularının davacıya hangi tarihte gönderildiği hususu dosyada yer alan bilgi ve belgelerden anlaşılamamakta olup sınav soruları yönünden dava açma süresinin sınav sorularının davacının eline ulaştığı veya sınav soru ve cevaplarının yetkili makamlar tarafından kamu ile paylaşıldığı tarihten itibaren başlayacağı hususu izahtan varestedir*." ifadelerini kullanmış ve Kanun'da yer alan otuz günlük süreye hiç değinmemiştir. Bu kapsamda Danıştay 8. Dairesi sınav sorularına karşı dava açma süresinin idarenin tavsiye kararını yerine getirdiği tarihten itibaren başlayacağını ortaya koymaktadır. Ancak kanımızca 6328 sayılı Kanunun 21. maddesi kapsamında bu bekleme süresinin otuz günü geçmemesi gerekmektedir. Zira ilgili hükümde otuz günün sonunda dava açma süresinin kaldığı yerden işlemeye başlayacağı açıkça belirtilmektedir. Dolayısıyla sınav sorularının idarece başvurucuya bildirilmemesi halinde, otuz günün sonunda sınav sorularına karşı dava açma süresi yeniden başlayacaktır.

Aynı kararda Danıştay 8. Dairesi, sınav sonuçlarına karşı açılacak davada, dava açma süresinin Kamu Denetçiliği Kurumu'nun tavsiye kararının tebliği tarihiyle yeniden işlemeye başlayacağına hükmetmiştir[85]. Kanımızca bu kap-

---

[84] Danıştay 8. Daire, E. 2015/38, K. 2018/609, T. 06/02/20218 <www.hukukturk.com> s.e.t. 04.10.2025.

[85] Danıştay 8. Daire, E. 2015/38, K. 2018/609, T. 06/02/20218, <www.hukukturk.com> s.e.t. 04.10.2025, "*20.05.2013 tarihinde yapılan sınav sonuçlarının 13.06.2013 tarihinde açıklandığı,*

samda Danıştayca yapılan değerlendirme doğru olmayıp, sınava karşı açılacak davanın dava açma süresinin de tavsiye kararının tebliğ tarihini izleyen otuz günün sonunda yeniden işlemeye başlaması gerekmektedir.

Kurumun dostane çözüm veya karar verilmesine yer olmadığına yönelik karar vermesi hâlinde ise durmuş olan dava açma süresi kararın ilgiliye tebliğinden itibaren kaldığı yerden işlemeye başlayacaktır[86].

Dava açma süresinin yeniden işlemeye başlayacağı son hal ise Kurum'un, inceleme ve araştırmasını, başvuru tarihinden itibaren altı ay içinde sonuçlandıramamasıdır. Bu durumda başvuru tarihinden itibaren altı ayın dolmasıyla beraber dava açma süresi kaldığı yerden işlemeye başlayacaktır. Ancak Kurum Yönetmeliğinin 38/4 hükmü ile Kurum'un şikâyet başvurusuna yönelik inceleme ve araştırmasını altı ay içinde tamamlayamaması halinde bu durumun gerekçesiyle birlikte şikâyetçiye tebliğ edileceği ve durmuş olan dava açma süresinin bu tebliğden itibaren kaldığı yerden devam edeceği düzenlenmiştir. Özellik-

---

sınav sorularının hangilerine yanlış cevap verdiğinden yani sınav sonuçlarından haberdar olan davacının 14.06.2013 tarihli başvurusu ile sınav sorularına ve sonuçlarına itiraz ettiği, zımmi reddin oluştuğu 13.08.2013 tarihinden sonra işlemeye başlayan dava açma süresi içinde ve 14.08.2013 tarihinde Kamu Denetçiliği Kurumu'na başvurduğu, bu tarihte yapılan başvurunun işlemeye başlamış olan dava açma süresini durdurduğu, Kamu Denetçiliği Kurumu'nun 14.02.2014 gün ve 521 Sayılı kararının 20.02.2014 tarihinde davacıya tebliğ edilmesi üzerine, durmuş olan dava açma süresinin kaldığı yerden işlemeye başladığı, dava konusu edilen sınav sonuçlarına yapılan itiraza kadar geçen sürenin de hesaba katılması suretiyle (1 gün) 20.02.2014 tarihinden itibaren 59 gün içinde en son 21.04.2014 tarihinde dava açılması gerektiği, davacının ise 15.04.2014 tarihinde Mahkeme kayıtlarına giren dilekçeyle yasal dava açma süresi içinde işbu davayı açtığı görülmektedir."

[86] Danıştay 6. Dairesi, E. 2019/21453, K. 2021/6242, T. 28.04.2021, <www.hukukturk.com> s.e.t. 05.10.2025, "*Bakanlık Makamının ... tarih ve ... sayılı onayı ile davacının koleksiyon izin belgesinin iptal edildiğinin, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğünün 23/10/2017 tarihli 530 Sayılı yazısı ile davacıya bildirilmesi sonrasında, kayıp eserlerin bulunmasıyla, davacının 01/08/2018 tarihli koleksiyon izin belgesinin tekrar verilmesine ilişkin başvurusunun idarenin ... tarihli, ...sayılı işlemi ile reddedilmesi üzerine, davacının itirazın reddi işleminin geri alınması için 13/08/2019 tarihinde Kamu Denetçiliği Kurumuna başvurulmuş, Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından 20/11/2019 tarihinde incelenemezlik kararı verilmiş, bunun üzerine 06/12/2019 tarihinde bakılmakta olan davanın açıldığı görülmekte olup, 2577 Sayılı Kanun'un 10. maddesi kapsamında davanın süresinde açıldığı anlaşıldığından, davalı idarenin süre itirazı yerinde görülmemiştir.*"

le bu düzenleme kişilerin dava açma haklarını kaybetmemeleri açısından büyük önem taşımaktadır. Zira kişilerin altı aylık süreyi bilmedikleri için ve Kamu Denetçiliği Kurumu kararını beklerken dava açma haklarını kaybetmeleri büyük bir olasılıktır. Bu düzenlemeyle altı aylık sürenin bitiminde dava açma süresinin başlaması için tebliğ şartının getirilmesi hak arama hürriyetine yönelik bir güvence sağlamaktadır. Kurum tarafından bu bildirimin yapılmaması halinde kanımızca hak arama hürriyetinin korunması açısından dava açma süresinin, Kamu Denetçiliği Kurumu'nun yaptığı incelemeyi tamamlamasının ardından vereceği karara göre başlaması gerekmektedir.

Kurum, 6328 sayılı Kanun'un 20/2 hükmü uyarınca başvurana, işleme karşı başvuru yollarını, başvuru süresini ve başvurulacak makamı da gösterme yükümlülüğü altındadır. Bu kapsamda Kurum'un kararlarında dava açma süresine ilişkin şikayetçiye bilgi verme yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu yükümlülük Anayasa'nın 40/2 hükmü kapsamında Devlete getirilen işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtme yükümlülüğünün bir uzantısıdır ve ilgililerin hak arama hürriyetlerini korumak açısından büyük önem taşımaktadır. Uygulamada Kamu Denetçiliği Kurumu kararlarında idarenin işlemine karşı (varsa) dava açma süresinden kalan sürenin tebliğ ile birlikte kaldığı yerden işlemeye devam edecek olduğu bilgisini vermekte, ancak bu süreyi kendisi özel olarak hesaplamamaktadır. Dolayısıyla kalan süreyi doğru hesaplama yükümlülüğü başvurana aittir.

Son olarak belirtmek gerekir ki Kamu Denetçiliği Kurumu'nun kararlarının dava açma süresini başlatabilmesi için, bu kararların ilgililerine usulüne uygun bir şekilde bildirilmeleri gerekmektedir. Zira yazılı bildirimin usulüne uygun yapılmaması dava açma süresini başlatma hukuki sonucunu doğurmamaktadır[87].

[87] **Günday,** s. 285; **Aslan,** s. 169; **Kaplan,** s. 353.

III. KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU KARARLARININ DAVA AÇMA SÜRESİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN ÇEŞİTLİ HUSUSLAR BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

A. İVEDİ YARGILAMA VE MERKEZİ VE ORTAK SINAVLARA İLİŞKİN YARGILAMA USULLERİNE TABİ İDARİ İŞLEMLERDE KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU'NA BAŞVURUNUN DAVA AÇMA SÜRESİNİ DURDURUP DURDURMAYACAĞI SORUNU

2577 sayılı İYUK'a 6545 sayılı Kanun[88] ile eklenen 20/A maddesiyle ilgili hükümde belirlenen idari işlemlere[89] karşı açılacak davalarda özel usul hükümleri getirilmiştir. Benzer şekilde 6552 sayılı Kanun'[90]la eklenen 20/B maddesiyle de Millî Eğitim Bakanlığı ile ÖSYM tarafından yapılan merkezî ve ortak sınavlar, bu sınavlara ilişkin iş ve işlemler ile sınav sonuçları hakkında açılan davalara ilişkin özel yargılama usulü kuralları getirilmiştir. Her iki maddede de ilgili maddeler kapsamındaki idari işlemlerle ilgili olarak İYUK m. 11 hükmünün uygulanmayacağı düzenlenmiştir. Dolayısıyla bu maddeler kapsamındaki idari işlemler hakkında ilgililerin dava açılmadan önce işlemin kaldırılmasını, geri alınmasını, değiştirilmesini veya yeni bir işlem tesisini üst idari makamdan, üst makam yoksa işlemi yapmış olan idari makamdan istemesi dava açma süresini durdurmayacaktır[91]. Peki bu kapsamdaki idari işlemlerle ilgili Kamu Denetçiliği Kurumu'na başvurulması dava açma süresini durduracak mıdır?

---

88 RG, 28.06.2014, S. 29044.

89 2577 sayılı Kanun m. 20/A, f. 1 "*İvedi yargılama usulü aşağıda sayılan işlemlerden doğan uyuşmazlıklar hakkında uygulanır: a) İhaleden yasaklama kararları hariç ihale işlemleri. b) Acele kamulaştırma işlemleri.*

c) Özelleştirme Yüksek Kurulu kararları. d) 12/3/1982 tarihli ve 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu uyarınca yapılan satış, tahsis ve kiralama işlemleri. e) 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu uyarınca, idari yaptırım kararları hariç çevresel etki değerlendirmesi sonucu alınan kararlar. f) 16/5/2012 tarihli ve 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun uyarınca alınan Cumhurbaşkanı kararları."

90 RG, 11.09.2014, S. 29116 (Mük.)

91 Danıştay 13. Daire, E. 2020/1238, K. 2022/3828, T. 25/10/2022, <www.danistay.gov.tr> s.e.t. 04.10.2025, "*2577 sayılı Kanun'a 6545 sayılı Kanun'un 18. maddesiyle eklenen "İvedi yargılama usulü" başlıklı 20/A maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde, ihaleden yasaklama kararları hariç ihale işlemlerinden doğan uyuşmazlıklarda ivedi yargılama usulünün uygulanacağı; 2.*

Her ne kadar ivedi yargılama usulüne tabi işlemler hakkında açılacak davalarda Kamu Denetçiliği Kurumu'na yapılacak başvuruların dava açma süresini durdurmasının, İYUK m. 11 hükmünün uygulama alanı bulmadığına ilişkin özel düzenlemenin kıyasen dava açma süresini durdurucu başka bir müessesenin de uygulanamayacağı şeklinde yorumlanması, aksi durumun, bu yargılama usullerindeki "ivedi" durumu ortadan kaldırabilecek nitelikte olduğu şeklinde yorumlanması mümkün olsa da Anayasa Mahkemesi'nin "*mahkemelerin dava açma süresi öngören kanun hükümlerini yorumlarken sınırlamanın istisnai olduğu ilkesini gözeterek aşırı şekilcilikten kaçınması ve yorum kurallarının imkan verdiği ölçüde davayı ayakta tutma yolunda bir yaklaşım benimsemesi gerektiği*"[92] anlayışı göz önüne alınarak ivedi yargılama usulüne tabi işlemlere karşı Kamu Denetçiliği Kurumu'na yapılacak başvuruların dava açma süresini durduracağı kanaatindeyiz. Zira Kamu Denetçiliği Kurumu'na başvurunun dava açma süresini durduracağı açıkça kanunla düzenlenmektedir ve 2577 sayılı Kanun'un 20/A ve 20/B hükümlerinde bu başvurunun dava açma süresini durdurmayacağına ilişkin ayrıca bir düzenleme yapılmamıştır. Söz konusu idari işlemlere İYUK m. 11 hükmünün uygulanmayacağı hükmü bir istisnadır ve istisnaların dar yorumlanması gerekmektedir. Keza Danıştay'ın da kararlarında ivedi yargılama usulüne tabi işlemlere karşı Kamu Denetçiliği Kurumu'na yapılan başvuruların dava açma süresini durdurduğunu kabul ettiği görülmektedir[93].

---

fıkrasının (a) bendinde, dava açma süresinin otuz gün olduğu; (b) bendinde ise, bu Kanun'un 11. maddesi hükümlerinin uygulanmayacağı belirtilmiştir.

Aktarılan mevzuat kurallarının birlikte değerlendirilmesinden, ihaleden yasaklama kararları hariç ihale işlemlerinden kaynaklanan uyuşmazlıkların ivedi yargılama usulüne tâbi olduğu, bu usule tâbi olan uyuşmazlıklarda dava açma süresinin otuz gün olduğu ve dava açılmadan önce idarî işlemin kaldırılması, geri alınması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılması istemiyle, 2577 sayılı Kanun'un 11. maddesi kapsamında yapılacak bir başvurunun işlemeye başlamış olan dava açma süresini durdurmayacağı anlaşılmaktadır."

92 AYM, Yaşar Çoban, B. No: 2014/6673, 25/07/2017, § 67.

93 Danıştay 13. Daire, E. 2020/3816, K. 2021/1104, T. 9.03.2021 <www.danistay.gov.tr> s.e.t. 04.08.2025; Danıştay 12. Daire, E. 2022/2132, K. 2022/2507, T. 28.04.2022 <www.hukukturk.com> s.e.t. 04.10.2025.

B. İVEDİ YARGILAMA VE MERKEZİ VE ORTAK SINAVLARA İLİŞKİN YARGILAMA USULLERİNE TABİ İDARİ İŞLEMLERDE İDAREYE BAŞVURMA ŞARTININ ARANIP ARANMAYACAĞI SORUNU

İYUK m. 20/A ve 20/B kapsamındaki idari işlemlere yönelik olarak İYUK m. 11. hükmünün uygulanmayacağı düzenlemesi Kamu Denetçiliği Kurumu'na başvuruda aranan idari başvuru yollarının tüketilmesi şartının söz konusu idari işlemler için aranıp aranmayacağı hususunun da ayrıca değerlendirilmesini gerektirmektedir.

Kanımızca bu başvurulara ilişkin olarak 6328 sayılı Kanun'da öngörülen idari başvuru yollarının tüketilmesi koşulunun uygulanmaması gerekmektedir. Çünkü bu maddeler kapsamındaki idari işlemlerle ilgili İYUK m. 11 kapsamında yapılan başvuruların dava açma süresini durdurmaması, bu başvuruların Kamu Denetçiliği Kurumu'na başvuru için zorunlu tutulması halinde dava açma süresinin kaçırılması ve hak arama hürriyetinin kaybı anlamına gelecektir. Esasen bu durum 6328 sayılı Kanun'da idari başvuru yollarının tüketilmesi şartının istisnası olarak düzenlenen "*telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâli"* kapsamında değerlendirilmelidir. Dolayısıyla 20/A ve 20/B maddeleri kapsamındaki idari işlemlerle ilgili başvurularda ilgili istisna çerçevesinde idari başvuru yollarının tüketilmesi şartı aranmamalıdır.

C. KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU'NA MÜKERRER BAŞVURUNUN İŞLEMEYE BAŞLAYAN DAVA AÇMA SÜRESİNİ YENİDEN DURDURUP DURDURMAYACAĞI SORUNU

6328 sayılı Kanun'un 17/3- (c) bendi uyarınca Kamu Denetçiliği Kurumu'na yapılan "*Sebepleri, konusu ve tarafları aynı olanlar ile daha önce sonuçlandırılan*" başvurulara yönelik olarak yapılan sonraki şikâyet başvuruları incelenmeyecektir. Kurum'a gelen şikâyet başvuruları öncelikle Kurum Yönetmeliğinin 19. maddesi kapsamında ön incelemeye tabi tutulmaktadır[94]. Şikâyet baş-

[94] Kurum Yönetmeliğinin 19/1 hükmü gereği ön incelemede şikâyet başvurusu "a*) Kurumun görev alanına girip girmediği, b) Süresi içinde yapılıp yapılmadığı, c) Kurumda incelenmekte ve araştırılmakta olan bir şikâyet başvurusuyla sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı, ç) Kurum tarafından daha önce sonuçlandırılan bir şikâyetle sebepleri, konusu ve tarafları-*

vurusunun ön incelemede (e) bendi hariç olmak üzere 19. maddede yer alan şartlardan herhangi birini taşımaması hâlinde incelenemezlik kararı verilecektir. İncelenemezlik kararının tebliği ile durmuş olan dava açma süresi yeniden işlemeye başlayacaktır. Yönetmeliğin 20/4 hükmü uyarınca "*İncelenemezlik kararı doğrultusunda, eksikliklerin giderilmesi şartıyla süresi içinde yeniden Kuruma şikâyet başvurusu yapılabilir*.". Bu kapsamda yapılan ikinci başvurular da dava açma süresini durdurmalıdır. Zira bu hükümle eksiklikleri düzelterek yeniden başvuru yapma yönünde başvurucuya ikinci bir imkân tanınmıştır ve bu imkânın etkili olabilmesi ilk başvurudaki gibi dava açma süresini tekrardan durdurabilmesine bağlıdır.

Danıştay Kamu Denetçiliği Kurumu'na mükerrer başvurular kapsamda önemli bir içtihat ortaya koyarak ikinci başvurunun, ilk başvurudaki hatalı değerlendirme sebebiyle yeniden incelemeye alınması ve yeni bir karar verilmesi halinde ikinci başvurunun da dava açma süresini durduracağına hükmetmiştir. Bu kapsamda Danıştay 13. Dairesi, davacı tarafından daha önce aynı iddialarla yapılan bir başvuru bulunmasına rağmen Kamu Denetçiliği Kurumu'na tekrar aynı hususta yapılan ikinci başvurunun iptali istenen ihaleye karşı dava açma süresini durdurmayacağı yönündeki İdare Mahkemesi kararını "*6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu'nun 17. maddesinin sekizinci fıkrasında Kurum'a yapılan başvuruların işlemeye başlamış olan dava açma süresini durduracağı yönünde açık hüküm bulunmaktadır. Her ne kadar Kanun'un 17. maddesinin üçüncü fıkrasının (ç) bendinde, sebepleri, konusu ve tarafları aynı olan başvurular ile daha önce sonuçlandırılan başvuruların incelenmeyeceği belirtilmiş ise de, davacının Kurum'a yaptığı ikinci başvurunun ilk başvurudaki hatalı değerlendirme sebebiyle tekrar incelemeye alındığı ve yeni bir karar verildiği görülmektedir. Bu itibarla, dava açma süresinin Kurum'a yapılan ilk başvuru ile durduğu, ilk kararın tebliği ile yeniden işlemeye başladığı, ikinci başvuru ile yeniden durduğu ve ikinci kararın tebliği ile*

nın aynı olup olmadığı, d) Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarınca karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olup olmadığı, e) İdari başvuru yollarının tüketilip tüketilmediği, f) 8 inci maddenin birinci fıkrası kapsamında yapılıp yapılmadığı, g) Belli bir konuyu içerip içermediği, ğ) Kanuna göre şikâyet başvurusunda bulunması gereken bilgilerin yer alıp almadığı, h) Menfaat ihlali içerip içermediği, yönlerinden incelenir."

bir kez daha işlemeye başladığının kabulü gerekmekte olup bu hesaplamaya göre davanın süresinde açıldığı anlaşıldığından, davanın süre aşımı nedeniyle reddine ilişkin temyize konu Mahkeme kararında usûl hükümlerine uygunluk bulunmamaktadır."[95] gerekçesiyle hukuka aykırı bularak ikinci başvurunun dava açma süresini durduracağı yönünde değerlendirme yapmıştır.

Fakat Kamu Denetçiliği Kurumu'na yapılan şikâyet başvuruları üzerine Kurum'un tavsiye kararı, ret kararı, dostane çözüm kararı, karar verilmesine yer olmadığına dair kararları üzerine, sebepleri konusu ve tarafları aynı olan ikinci başvuruların yapılması üzerine incelenemezlik kararı verilmesi durumunda, bu başvuruların dava açma süresini yeniden durdurmayacağını kabul etmek gerekmektedir.

SONUÇ

İdarenin hukuka uygunluğunun denetimi, yalnızca yargısal yollarla değil, alternatif denetim mekanizmalarıyla da gerçekleştirilmelidir. Bu çerçevede, 2010 Anayasa değişikliğiyle anayasal bir hak olarak tanınan kamu denetçisine başvurma hakkı ve 2012 yılında kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu, kişilerin idare karşısındaki konumlarını güçlendiren ve idari işlemleri yargı dışı bir denetim süzgecinden geçiren önemli bir mekanizma olarak hukuk sistemimizde yerini almıştır. Ancak Kamu Denetçiliği Kurumu'na yapılan başvuruların yargı yolları, özellikle de dava açma süreleri üzerindeki etkisi, uygulamada ciddi hukuki sonuçlar doğurabilecek niteliktedir.

---

[95] Danıştay 13. Daire, E. 2020/3816, K. 2021/1104, T. 9.03.2021 <www.danistay.gov.tr> s.e.t. 04.08.2025. Danıştay farklı kararlarında da doğrudan ifade etmese de ikinci başvuruların dava açma süresi üzerindeki durdurucu etkisini kabul etmiştir. Danıştay 8. Daire, E. 2020/7626, K. 2021/3286, T. 21.06.2021 <www.hukukturk.com> s.e.t. 04.10.2025, "*davacı şirket tarafından yapılan başvurunun davalı idarece reddi üzerine davacı şirketin 6328 Sayılı Kanun kapsamında yaptığı müracaat sonucunda, Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından ilk önce talebin Kurumun görev alanına girmediği gerekçesiyle incelenemezlik kararı verildiği, davacının 24/10/2017 tarihinde ikinci defa Kamu Denetçiliği Kurumuna başvurduğu, bu kez Kamu Denetçiliği Kurumunca davacının başvurusunun kabulüne ve orman izninin anılan günübirlik tesis alanında kalan kısmının izin sahası dışına çıkarılması yönünde ... tarih ve Başvuru No: ... sayılı tavsiye kararının alındığı, davacı tarafından davalı idarece tavsiye kararının tebliğinden itibaren 30 gün içerisinde hiçbir işlem yapılmadığı belirtilerek ... İdare Mahkemesi'nde E: ... sayılı davanın açıldığı*".

İdari yargıda dava açma süresi hak düşürücü nitelikte olup bu sürelerin kaçırılması, davanın esasına girilmeden reddi sonucunu doğurmaktadır. Dolayısıyla kişilerin hem Kamu Denetçiliği Kurumu'na başvurma hem de yargı yoluna gitme haklarını aynı anda kullanabilmelerinin önündeki en büyük engel, dava açma süresinin kaçırılması riskidir. Bu riskin bertaraf edilmesi amacıyla, 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu'nun 17. maddesiyle Kamu Denetçiliği Kurumu'na başvurunun dava açma süresini durduracağı açıkça düzenlenmiş, böylece kişilere yargı yolunu kaybetmeksizin kamu denetçisine başvurma hakkı tanınmıştır. Bu hüküm, hak arama özgürlüğünün etkin şekilde kullanılabilmesini teminat altına almak açısından son derece önemlidir.

Ancak bu düzenlemenin uygulamadaki yansımaları, bazı belirsizlikler ve sorunlar içermektedir. Kamu Denetçiliği Kurumu'na başvurunun dava açma süresini durdurabilmesi için başvurunun mutlaka dava açma süresi sona ermeden yapılmış olması gerekmektedir. Bu bağlamda, süre geçtikten sonra yapılan başvuruların dava açma süresine herhangi bir etkisi bulunmamaktadır. Ayrıca, Kamu Denetçiliği Kurumu'na başvuru yapılmadan önce idari başvuru yollarının da tüketilmiş olması gerekmektedir. Bu şart, öğretide eleştirilmekte; özellikle ihtiyari idari başvuru yollarının zorunlu hale getirilmesi, kişilerin Kamu Denetçiliği Kurumu'na etkin şekilde başvurmalarının önünde bir engel olarak değerlendirilmektedir.

Çalışmada ayrıntılı şekilde incelendiği üzere, İYUK'un 10., 11. ve 13. maddeleri kapsamında yapılan idari başvuruların ardından Kamu Denetçiliği Kurumu'na yapılan başvurular, dava açma süresini durdurabilmektedir. Dava açma süresi, Kamu Denetçiliği Kurumu'nun vereceği karar türüne göre kaldığı yerden işlemeye başlamakta; ret, tavsiye kararına uyulmaması, karar verilmesine yer olmadığı veya dostane çözüm hallerinde süre yeniden işlemektedir. Ayrıca altı ay içinde Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından karar verilememesi durumunda da süre kaldığı yerden devam etmektedir. Ancak bu noktada, Kurum'un kararını altı ay içerisinde verememesinin sebebini açıklayan bir cevabı ilgiliye tebliğ etmesi gerekmektedir. Ancak bu tebliğ ile dava açma süresi yeniden işlemeye başlayacaktır.

Kamu Denetçiliği Kurumu'nun kararlarında dava açma süresinin ne zaman yeniden işlemeye başlayacağına ilişkin açık ve kesin bilgilendirme yapması gerekmektedir. 6328 sayılı Kanun'un 20. maddesi ve Anayasa'nın 40. maddesi

uyarınca, kişilere hangi yollara, hangi süre içinde başvurabilecekleri açıkça bildirilmelidir. Aksi halde kişilerin hak kaybına uğraması söz konusu olabilmekte; bu durum da Anayasa'nın güvence altına aldığı hak arama hürriyetini zedelemektedir.

Danıştay kararları da, Kamu Denetçiliği Kurumu'na başvurunun dava açma süresi üzerindeki etkisini değerlendirme açısından önemli içtihatlar ortaya koymaktadır. Özellikle ikinci kez yapılan başvuruların süreci nasıl etkilediği konusunda Danıştay bazı durumlarda bu başvuruların da süreyi durdurabileceğini kabul etmektedir. Bu kapsamda Kurum'a yapılan ilk başvurunun hatalı değerlendirilmesi üzerine, ikinci başvuruda yeni karar verilmesi halinde ikinci başvuru da dava açma süresini durdurmaktadır.

Sonuç olarak Kamu Denetçiliği Kurumu ile idari yargı arasında kurulan bu ilişki, yalnızca kişilerin hak arama yollarını zenginleştirmekle kalmamakta, aynı zamanda yargının iş yükünü azaltma işlevi de görmektedir. Kurum tarafından yayımlanan yıllık raporlar incelendiğinde Kurum'un uyuşmazlık çözme rolünün önemi ortaya çıkmaktadır. 2024 Faaliyet raporu verileri uyarınca Kurum'a on iki yıllık süreçte toplam 241.482 başvuru yapılmıştır. Bu başvuruların 20.723'ü dostane çözüm yoluyla tamamlanmıştır. Kurum ayrıca önemli sayıda tavsiye kararı vermiştir. İdarenin tavsiye kararlarına uyum oranı ise zaman içerisinde artmış 2013 yılında %20'lerde olan uyum oranı son yıllarda %70'lerin üzerine yükselmiştir[96]. Ancak Kamu Denetçiliği Kurumu'nun uyuşmazlık çözme işlevinin sağlıklı bir biçimde işlemesi, Kurumun denetim sürecini şeffaf, hızlı ve etkili bir şekilde yürütmesi ile daha da geliştirilebilecek niteliktedir. Ayrıca, kişilerin dava haklarını kaybetmemeleri için süreçlerin açık, öngörülebilir ve hesaplanabilir olması bir zorunluluktur.

[96] Kamu Denetçiliği Kurumu, 2024 Yıllık Raporu, ss. 15-16 <www.ombudsman.gov.tr> s.e.t. 15.10.2025.

KAYNAKÇA

Kitaplar ve Makaleler

Aslan, Zehreddin (2023) Madde Sistematiği ile İdari Yargılama Hukuku, 4. Baskı, Ankara, Seçkin Kitabevi.

Akıncı, Müslüm (1999) Bağımsız İdari Otoriteler ve Ombudsman, İstanbul, Beta Yayınları.

Akıncı, Müslüm (2008) İdari Yargıda Adil Yargılanma Hakkı, 1. Baskı, Ankara, Turhan Kitabevi.

Akyılmaz, Bahtiyar (2000) İdari Usul İlkeleri Işığında İdari İşlemin Yapılış Usulü, Ankara, Yetkin Yayınları.

Akyılmaz, Bahtiyar/Sezginer, Murat/Kaya, Cemil (2019) Türk İdari Yargılama Hukuku, 2. Baskı, Ankara, Savaş Yayınevi

Alan, Nuri (1983) "İptal Davalarının Ön ve Esastan Kabul Şartları", DD, S. 50-51, Y. 13, ss. 22-50.

Avcıoğlu Aksoy, Ezgi (2025) "Fransa'da Ombudsman Denetimi: Hakların Savunucusu'nun Yapısı, Görev ve Yetkileri Üzerine Bir İnceleme", Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 15, S. 1, ss. 31-65.

Avcıoğlu Aksoy, Ezgi (2024) Kamu Denetçiliği Kurumu, 1. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi.

Avşar, B. Zakir (2012) Ombudsman İyi Yönetilen Bir Türkiye İçin Kamu Denetçisi, İstanbul, Hayat Yayınları.

Bertran, Michele (2002) "Judiciary Ombudsman: Solving Problems in the Courts", Fordham Urban Law Journal, C. 29, S. 5, ss. 2099-2116.

Çağlayan, Ramazan (2015) İdari Yargılama Hukuku, 7. Baskı, Ankara, Seçkin Kitabevi.

Çaptuğ, Mehpare (2020) İdari Usul Hukukunda Hukuki Güvenlik İlkesi, 1. Baskı, Ankara, Seçkin Kitabevi.

Derdiman, Cengiz (2012) İdarî Yargının Genel Esasları, 1. Baskı, Ankara, Aktüel Yayınları.

Duran, Lûtfi (1945) "İdari Kazada Dava Açma Müddeti-İdari Miruru Müddet", İHFM, C. II, S. 1-2, ss. 238 - 263.

Duran, Lûtfi (1946) "İdari Müracaatlar ve Bunlar Karşısında İdarenin Sükûtu Meselesi", İÜHFM, C. XII, S. 1, ss. 131-199.

Ergen, Cafer (2007) İdari Yargıda Dava Açma Süreleri, 1. Baskı, Ankara, Seçkin Kitabevi.

Erhürman, Tufan (1988) "Ombudsman", Amme İdaresi Dergisi, C. 31, S. 3, ss. 87-102.

Evren, Çınar Can (2015) "İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun Onüçüncü Maddesi Uyarınca Yapılacak Başvurularda Süre ve Adil Yargılanma Hakkı", Memleket Siyaset Yönetim, C. 10, S. 24, ss. 62-85.

Günday, Metin (2022) İdari Yargılama Hukuku, 2. Baskı, Ankara, Turhan Kitabevi.

Gözler, Kemal/Kaplan, Gürsel (2021) İdare Hukuku Dersleri, 23. Bası, Bursa, Ekin Basın Yayın Dağıtım.

Gözübüyük, A. Şeref/Tan, Turgut (2013) İdare Hukuku, C. I, 9. Bası, Ankara, Turhan Kitabevi.

Gözübüyük, A. Şeref (1969) "İdari Yargıda Dava Açma Süresi", Amme İdaresi Dergisi, C. 2, S. 4, ss. 3-20.

Gözübüyük, A. Şeref (2016) Yönetsel Yargı, 35. Bası, Ankara, Turhan Kitabevi.

Hansen, Hans Gammeltoft (1996) "Ombudsman Kavramı", Amme İdaresi Dergisi, C. 29, S. 3, ss. 195-202.

Hatipoğlu, Cengizhan (2015) "İdari Merci Tecavüzü ve Dört Gri Alan", TAAD, Y. 6, S. 21, ss. 359-384.

Kağıtçıoğlu, Mutlu (2018) "Kamu Denetçiliği Kurumunu (Türk Ombudsmanını) Yeniden Tasarlamak", Anayasa Hukuku Dergisi, C. 7, S. 14, ss. 457-512.

Kaplan, Gürsel (2020) İdari Yargılama Hukuku, 7. Baskı, Bursa, Ekin Yayınevi.

Kaya, Cemil (2010) "İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 10. Maddesi Uyarınca İdareye Yapılan Her Yeni Müracaatın Dava Açma Süresini Canlandırması", İÜHFM, C. LXVIII, S. 1-2, ss. 61-75.

Mutta, Serdar (2005) İdarenin Denetlenmesi ve Ombudsman Sistemi, İstanbul, Kazancı Yayınları.

Odyakmaz, **Zehra** (2013) "Kamu Denetçiliği(Ombudsmanlık) Kurumunun Tanıtılması ve 6328 Sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Bazı Maddelerinin Değerlendirilmesi", TAAD, S. 14, Y. 4, ss. 1-85.

Odyakmaz, Zehra/Çınarlı, Serkan/Avcıoğlu Aksoy, Ezgi (2018) İdare Hukukunda Yargı Öncesi Uyuşmazlık Çözüm Usûlleri, 2. Baskı, Ankara, Seçkin Kitabevi.

Onar, Sıddık Sami (1966) İdare Hukukunun Umumi Esasları, C. III, 1. Baskı, İstanbul, İsmail Akgün Matbaacılık.

Özden, Kemal (2010) Ombudsman, 1. Baskı, Ankara, Seçkin Kitabevi.

Sancakdar, Oğuz/Önüt, Lale Burcu/Us Doğan, Eser/Kasapoğlu Turhan, Mine/Seyhan, Serkan (2019) İdare Hukuku Teorik Çalışma Kitabı, 8. Baskı, Ankara, Seçkin Kitabevi.

Sancakdar, Oğuz/Önüt, Lale Burcu (2023) İdari Yargılama Hukuku Genel Esaslar, 6. Baskı, Ankara, Seçkin Kitabevi.

Sancar, Mithat (1990) "İdari Yargılama Usulü Kanununun 10 ve 11. Maddeleri Bağlamında İptal Davalarında Süre", Amme İdaresi Dergisi, C. 23, S. 1, ss. 69-88.

Sezen, Seriye (2001) "Ombudsman: Türkiye İçin Nasıl Bir Çözüm? Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu Tasarısı Üzerine Bir Değerlendirme", Amme İdaresi Dergisi, C. 34, S. 4, ss. 71-96.

Sezginer, Murat (1996) "İdari Makamların Sükûtu Üzerine Açılan Davalarda Süre", Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 5, S. 1-2, ss. 417-441.

Tortop, Nuri (1993) "Ombudsmanlık Sistemi ve Çeşitli Ülkelerde Uygulaması", Amme İdaresi Dergisi, C. 31, S. 1, ss. 3-11.

Uler, Yıldırım (1990) "Ombudsman (Kamu Denetçisi)", 1. Ulusal İdare Hukuku Kongresi, 3. Kitap, Çeşitli İdare Hukuku Konuları, Ankara, Danıştay Matbaası, ss. 1021-1028.

Ulusoy, Ali D. (2024) Türk İdare Hukuku, 6. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları.

Uyanık, Halit (2014) "Türk İdare Hukukunda Zımni Red ve Zımni Kabul Müesseseleri Üzerine Değerlendirmeler", İÜHFM, C. LXXII, S. 1, ss. 673-694.

Uz, Bilge (2018) "Kamu Denetçiliği (Ombudsmanlık) Kurumuna Yapılan Başvuruların Dava Açma Süreleri Üzerindeki Etkisi", Ombudsman Akademik, S. 8, Y. 4, ss. 59-73.

Yenice, Kazım/Esin, Yüksel (1983) Açıklamalı - İçtihatlı - Notlu İdari Yargılama Usulü, 1. Baskı, Ankara, Arısan Matbaacılık.

Yıldırım, Ramazan (2006) İdari Başvurular, 1. Baskı, Konya, Mimoza Yayıncılık.

Yılmaz, Dilşat (2017) "Türk İdare Hukuku'nda İdari İşlemin "Kesin"Liği Üzerine Bir Değerlendirme: "Kime Göre?", "Ne İçin?" Kesinlik" Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 21, S. 2, ss. 105-154.

Zabunoğlu, Yahya Kâzım (1991) "İdari Yargıda Dava Açma Süresi": I. Ulusal İdare Hukuku Kongresi Birinci Kitap-İdari Yargı, 1. Baskı, Ankara, Danıştay Yayınları.

Mahkeme Kararları

AİHM, Eşim v. Turkey, B. No: 59601/09, 17/12/2013 <https://hudoc.echr.coe.int/> s.e.t. 10.10.2025.

AYM, Yaşar Çoban, B. No: 2014/6673, 25/07/2017 <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/> s.e.t. 10.10.2025.

Danıştay 7. Daire, E. 1984/1081, K. 1984/1385, T. 09.07.1984 <www.kazanci.com.tr> s.e.t. 04.08.2025.

Danıştay 3. Daire, E. 2006/1488, K. 2006/2447, T. 05.10.2006 <www.kazanci.com.tr> s.e.t. 04.08.2025.

Danıştay İDDK, E. 2016/3317, K. 2016/2812, T. 03.11.2016 <www.danistay.gov.tr> s.e.t. 01.08.2025.

Danıştay 13. Daire, E. 2019/1886, K. 2019/3942, T. 02.12.2019 <www.hukukturk.com> s.e.t. 06.10.2025.

Danıştay 13. Daire, E. 2019/1886, K. 2019/3942, T. 02.12.2019 <www.hukukturk.com> s.e.t. 06.10.2025.

Danıştay 13. Daire, E. 2018/3148, K. 2023/2166, T. 04.05.2023 <www.hukukturk.com> s.e.t. 06.10.2025.

Danıştay 13. Daire, E. 2019/1742, K. 2020/2285, T. 24.09.2020 <www.hukukturk.com> s.e.t. 06.10.2025.

Danıştay 13. Daire, E. 2023/2902, K. 2023/6257, T. 26.12.2023 <www.hukukturk.com> s.e.t. 06.10.2025.

Danıştay 13. Daire, E. 2019/2534, K. 2023/797, T. 23.02.2023 <www.hukukturk.com> s.e.t. 06.10.2025.

Danıştay 13. Daire, E. 2019/1645, K. 2023/794, T. 23.02.2023 <www.hukukturk.com> s.e.t. 06.10.2025.

Danıştay 13. Daire, E. 2019/2540, K. 2023/799, T. 23.02.2023 <www.hukukturk.com> s.e.t. 06.10.2025.

Danıştay 13. Daire, E. 2023 283, K. 2023/1176, T. 15.03.2023 <www.hukukturk.com> s.e.t. 06.10.2025.

Danıştay 13. Daire, E. 2022/4350, K. 2022/4620, T. 06.12.2022 <www.hukukturk.com> s.e.t. 06.10.2025.

Danıştay 13. Daire, E. 2017/2089, K. 2020/39, T. 07.01.2020 <www.hukukturk.com> s.e.t. 06.10.2025.

Danıştay İBK, E. 1941/1, K. 1944/138, T. 08.12.1944, aktaran **Duran, Lûtfi** (1946) "İdari Müracaatlar ve Bunlar Karşısında İdarenin Sükûtu Meselesi", İÜHFM, C. XII, S. 1, s. 151.

Danıştay 12. Daire, E. 2017/774, K. 2013/2389, T. 23.12.2013 <www.danistay.gov.tr> s.e.t. 01.08.2025.

Danıştay 12. Daire, E. 2020/5073, K. 2021/1499, T. 22.03.2021 <www.danistay.gov.tr> s.e.t. 03.08.2025.

Danıştay İDDK, E. 2019/1327, K. 2021/2885, T. 08.12.2021 <www.hukukturk.com> s.e.t. 06.10.2025.

Danıştay 10. Daire, E. 2013/8239, K. 2019/5180, T. 01.07.2019 <www.hukukturk.com> s.e.t. 06.10.2025.

Danıştay 10. Daire, E. 2019/12226, K. 2021/406, T. 10.02.2021 <www.hukukturk.com> s.e.t. 06.10.2025.

Danıştay 12. Daire, E. 2020/2142, K. 2020/2997, T. 24.09.2020 <www.hukukturk.com> s.e.t. 06.10.2025.

Danıştay 6. Daire, E. 2020/8657, K. 2024/3166, T. 21.05.2024 <www.hukukturk.com> s.e.t. 06.10.2025.

Danıştay 13. Daire, E. 2016/809, K. 2018/3029, T. 01.11.2018 <www.hukukturk.com> s.e.t. 06.10.2025.

Danıştay 4. Daire, E. 2023/11472, K. 2023/5928, T. 02.11.2023 <www.hukukturk.com> s.e.t. 06.10.2025.

Danıştay 6. Daire, E. 2016/8403, K. 2017/5810, T. 14.07.2017, <www.danistay.gov.tr> s.e.t. 04.10.2025.

Danıştay 10. Daire, E. 2024/5236, K. 2024/3776, T. 08.10.2024, <www.kazanci.com.tr> s.e.t. 01.08.2025.

Danıştay 12. Daire, E. 2022/2625, K. 2022/4114, T. 22.06.2022 <www.hukukturk.com> s.e.t. 05.10.2025.

Danıştay İDDK, E. 2023/3076, K. 2024/959, T. 06.05.2024, <www.hukukturk.com> s.e.t. 04.10.2025.

Danıştay İDDK, E. 2022/410, K. 2022/2091, T. 8.06.2022, <www.hukukturk.com> s.e.t. 04.10.2025.

Danıştay 8. Daire, E. 2024/7020, K. 2024/7854, T. 31.12.2024, <www.kazanci.com.tr> s.e.t. 04.08.2025.

Danıştay 10. Daire, E. 2014/5620, K. 2015/6232, T. 24.12.2015, <www.danistay.gov.tr> s.e.t. 04.08.2025.

Danıştay İDDK, E. 2021/3311, K. 2022/805, T. 09/03/2022, <www.danistay.gov.tr> s.e.t. 03.08.2025.

Danıştay 13. Daire, E. 2016/478, K. 2018/2404, T. 12.09.2018, <www.hukukturk.com> s.e.t. 05.10.2025.

Danıştay 10. Dairesi, E. 1985/1044, K. 1987/926, T. 04.05.1987 <www.hukukturk.com> s.e.t. 12.10.2025.

Danıştay 10. Daire, E. 1993/2082, K. 1995/529, T. 13.02.1995, <www.hukukturk.com> s.e.t. 12.10.2025.

Danıştay 8. Daire, E. 2016/9780, K. 2020/1203, T. 26.02.2020 <www.hukukturk.com> s.e.t. 12.10.2025.

Danıştay 11. Dairesi, E. 2016/7097, K. 2018/1388, T. 13.03.2018 <www.hukukturk.com> s.e.t. 12.10.2025.

Danıştay 11. Daire, E. 2008/7992, K. 2009/7964, T. 02.10.2009 <www.hukukturk.com> s.e.t. 12.10.2025.

Danıştay İDDK, E. 2015/527, K. 2017/1554, T. 05.04.2017 <www.hukukturk.com> s.e.t. 12.10.2025.

Danıştay 11. Daire, E. 2016/676, K. 2016/2400, T. 12.05.2016 <www.hukukturk.com> s.e.t. 12.10.2025.

Danıştay İDDK, E. 2008/419, K. 2009/2805, T. 10.12.2009 <www.hukukturk.com> s.e.t. 12.10.2025.

Danıştay İDDK, E. 2009/414, K. 2009/2807, T. 10.12.2009 <www.hukukturk.com> s.e.t. 12.10.2025.

Danıştay 2. Daire, E. 2010/3903, K. 2011/1600, T. 19.04.2011 <www.hukukturk.com> s.e.t. 12.10.2025.

Danıştay 8. Daire, E. 2020/4072, K. 2022/4022, T. 10.06.2022 <www.hukukturk.com> s.e.t. 12.10.2025.

Danıştay 8. Daire, E. 2018/3823, K. 2021/6076, T. 08.12.2021 <www.hukukturk.com> s.e.t. 12.10.2025.

Danıştay 9. Daire, E. 2022/1136, K. 2023/4073, T. 26.10.2023 <www.hukukturk.com> s.e.t. 04.10.2025.

Danıştay 8. Daire, E. 2015/38, K. 2018/609, T. 06/02/20218, <www.hukukturk.com> s.e.t. 04.10.2025.

Danıştay 8. Daire, E. 2015/38, K. 2018/609, T. 06/02/20218, <www.hukukturk.com> s.e.t. 04.10.2025.

Danıştay 6. Dairesi, E. 2019/21453, K. 2021/6242, T. 28.04.2021, <www.hukukturk.com> s.e.t. 05.10.2025.

Danıştay 13. Daire, E. 2020/1238, K. 2022/3828, T. 25/10/2022, <www.danistay.gov.tr> s.e.t. 04.10.2025.

Danıştay 13. Daire, E. 2020/3816, K. 2021/1104, T. 9.03.2021 <www.danistay.gov.tr> s.e.t. 04.08.2025.

Danıştay 12. Daire, E. 2022/2132, K. 2022/2507, T. 28.04.2022 <www.hukukturk.com> s.e.t. 04.10.2025.

Danıştay 13. Daire, E. 2020/3816, K. 2021/1104, T. 9.03.2021 <www.danistay.gov.tr> s.e.t. 04.08.2025.

Danıştay 8. Daire, E. 2020/7626, K. 2021/3286, T. 21.06.2021 <www.hukukturk.com> s.e.t. 04.10.2025.